

PROGRAMMA

27–29

AUGUSTUS 2026

Historicidagen 2026

LEIDEN

Toekomst van geschiedenis

Colofon

Productie	Tinka de Haan Manon Ham Julia Nijgh Sterre Verdonk Antia Wiersma
Beeldredactie	Tinka de Haan
Eindredactie	Manon Ham Antia Wiersma
Vormgeving	Amanda Butterworth
Omslagafbeelding	Detail van een gedenkraam in het Academieggebouw in Leiden. © Rob Dorresteyn

Voor toelichting op de gedenkramen van het Academieggebouw in Leiden verwijzen wij naar de website van de Historicidagen: historicidagen.nl/raam

www.historicidagen.nl

Inhoud

Woord vooraf	4
Over het KNHG	6
Geschiedenis aan de Universiteit Leiden	8
Organisatie	10
Partners, sponsors en fondsen	11
Praktische informatie	12
Leiden	13
Congresbalie	15
Congresmarkt	16
Congresdiner	17
Overzicht congreszalen	18
Opzet programma	19
Overzicht programma	20
Thematische tracks	21
English sessions	22
Plenair programma	23
Plenaire lezing Fara Dabhoiwala	24
Plenaire lezing Karin Amatmoekrim	25
Jong KNHG Pubquiz	26
Slotprogramma	27
Programma donderdag	28
Programma in 't kort	29
Sessieronde 1	30
Sessieronde 2	38
Cultureel programma	46
Programma vrijdag	57
Programma in 't kort	58
Sessieronde 3	59
Sessieronde 4	66
Sessieronde 5	75
Programma zaterdag	84
Programma in 't kort	85
Sessieronde 6	86
Plattegronden	95
Plattegrond Lipsius-gebouw	96
Plattegrond Leiden centrum	98

Woord vooraf

Welkom op deze vijfde en daarmee eerste lustrumeditie van de Historici-dagen, ditmaal in Leiden! De Historici-dagen zijn de afgelopen tien jaar een begrip in historisch Nederland geworden. Tijdens de vier voorgaande edities hebben we ons vakgebied vanuit verschillende invalshoeken onder de loep genomen. In Utrecht (2017) stond de vraag centraal hoe we het bredere publiek bij het verleden betrekken, in Groningen (2019) wie er tot de beroepsgroep behoort. In Rotterdam (2022) richtten we ons op de grenzen van de discipline en hoe we deze kunnen overstijgen was het onderwerp in Maas-tricht (2024). Tijdens deze vijfde editie van de Historici-dagen richten we onze blik op de toekomst: hoe ziet de toekomst van ons vak er eigenlijk uit?

Het historische vakgebied staat voor grote uitdagingen. Zowel de voort-schrijdende digitalisering van bronnen en onderzoeksmethodes als de opkomst van generatieve kunstmatige intelligentie reiken ons in onderzoek, onderwijs en (erfgoed)presentatie tal van nieuwe mogelijkheden, maar ook risico's en dilemma's aan. In tijden van polarisatie, klimaatcrisis, geopolitieke verschuivingen en aanvallen op de rechtstaat en academische vrijheid, bestaat er in onze samenleving behoefte aan vakgenoten die hedendaagse ontwikkelingen historisch kunnen duiden; in dezelfde context wordt de bijdrage van de geschiedwetenschap aan het politiek-maatschappelijke debat echter ook steeds vaker betwist en ondermijnd. Het aanbod van historische boeken, series en films blijft net als het aantal historische musea en erfgoedinstellingen onverminderd groot, maar visies op en stemmen uit het verleden weerklinken inmiddels ook via podcasts, TikTok, LinkedIn, Reddit en Substack. Wat betekenen al deze ontwikkelingen voor de historicus van de toekomst en dus voor de manier waarop geschiedonderwijs en -onderzoek wordt gegeven en bedreven?

In ieder geval dat het thema *Toekomst van geschiedenis* grote weerklink vond onder historici uit verschillende werkvelden. We ontvingen ruim zestig voorstellen die hebben geleid tot een zeer divers programma waarin verschillende thematische lijnen te ontwaren zijn. Maar liefst tien sessies behandelen op de een of andere manier de invloed van (generatieve) kunstmatige intelligentie op het historisch bedrijf in het heden of de toekomst. Daarnaast zijn er acht erfgoedessies opgenomen in het programma, kun je zeven sessies bezoeken die het onderwijs centraal stellen en zijn vier sessies gewijd aan de ethiek van het vak of deelaspecten daarvan. Bijzonder is dat we deze editie voorstellen ontvingen uit verre buitenland, zoals China. Deze hebben we gebundeld in een Engelstalige sessie onder de noemer *Voices from Abroad*.

Inspireren en ontmoeten zijn kernwoorden voor de Historici-dagen. Dat doen we onder meer door twee aansprekende plenaire lezingen aan te bieden. Op donderdagavond zal de Amerikaanse historicus Fara Dabhoiwala spreken over vrijheid van meningsuiting in Europa en de Verenigde Staten. Op vrijdagmiddag geven we het woord aan Karin Amatmoekrim, die zal reflecteren op de waarde van menselijke herinnering voor de geschiedschrijving. Jong KNHG zal wederom de historische kennis van de deelnemers testen tijdens de – nu al traditionele – pubquiz op vrijdagmiddag. Bovendien bieden we een interessant Leids Cultureel Programma aan en zal er tijdens de verschillende koffie-en-thee-momenten alsook tijdens de lunches de nodige tijd en ruimte zijn om nieuwe contacten op te doen, oude bekenden te spreken of geïnspireerd te raken op de congresmarkt.

Graag besluiten we met een woord van dank aan allen die bijdragen aan het veelzijdige programma van deze editie. Het verheugt ons dat de Historici-dagen zo velen aanspreken die zich met geschiedenis bezig houden. Vanzelfsprekend willen wij in het bijzonder de medewerkers bedanken van het bureau van het KNHG en het Instituut voor Geschiedenis van de Universiteit Leiden voor de noeste arbeid die zij afgelopen anderhalf jaar voor de organisatie van deze Historici-dagen hebben verricht. Tot slot willen wij een groot woord van dank uitspreken aan alle fondsen, sponsors en particulieren die deze editie financieel (mede) mogelijk maken. Verderop in dit programma-boekje vind je hun namen terug.

Voor nu rest ons niets anders dan iedereen fijne Historici-dagen te wensen!

Jan Hein Furnée
voorzitter KNHG

Lauren Lauret
voorzitter organisatiecomité
Historici-dagen 2026

Over het KNHG

Van harte welkom op deze vijfde editie van de Historicedagen met als thema *Toekomst van geschiedenis*. Het Instituut voor Geschiedenis van Universiteit Leiden en het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap (KNHG) organiseren deze lustrumeditie gezamenlijk. Dat dit onderwerp geagendeerd wordt door de oudste universiteit van Nederland (uit 1575) en het historisch genootschap (uit 1845), laat zien dat de historische gemeenschap in Nederland divers en bloeiend is, en niet terug maar vooruit kijkt.

Als beroepsvereniging zet het KNHG zich in voor een sterke, zichtbare en maatschappelijk betrokken historische discipline. Wij brengen historici uit verschillende werkvelden samen – van universiteiten en scholen tot archieven, musea en de bredere erfgoedsector – om kennis uit te wisselen en van elkaar te leren. De Historicedagen bieden iedere twee jaar een belangrijk moment van ontmoeting, reflectie en vernieuwing. De plenaire lezingen reflecteren op grotere maatschappelijke en historische ontwikkelingen, terwijl in de verschillende sessies juist diversiteit in onderwerpen, verdieping en discussie geboden wordt. Wij moedigen alle deelnemers dan ook aan om buiten de grenzen van hun eigen specialisme te kijken en op zoek te gaan naar inspiratie, kennis en ontmoeting in andere werkvelden.

Ook tijdens deze editie van de Historicedagen organiseren het KNHG en de BMGN-*Low Countries Historical Review* een aantal sessies. Net zoals tijdens de vorige editie wil het KNHG in de sessie *Normen voor historici* de meest recente aanvulling op de ethische code voor historici toelichten en bespreken. In de sessie *Informatie van vandaag, bronnen van de toekomst* staan ontwikkelingen in de archiefsector centraal. Archiveren van digitaal geboren documenten stelt deze sector voor uitdagingen. Wat betekenen de keuzes die archiefinstellingen maken voor historici en hun onderzoek, nu en in de toekomst? Het redactie bureau van de BMGN buigt zich over kunstmatige intelligentie. In de sessie *Historische tijdschriften en AI: publiceren tussen praktijk en integriteit* staan de ethische en praktische implicaties daarvan voor auteurs en redacties centraal.

De onderwerpen van deze verschillende sessies tijdens deze Historicedagen reflecteren niet alleen het thema van deze editie. Ze weerspiegelen ook waar het KNHG mee bezig is, namelijk de normen en ethiek van het vak, de toegankelijkheid van bronnen en het publiceren van wetenschappelijke artikelen. Tegelijkertijd doet het KNHG veel meer dan dat. Voor het KNHG komt historische kennis namelijk niet alleen in academische publicaties tot leven, maar juist ook in klaslokalen en collegezalen, in tentoonstellingen en maatschappelijke debatten, in podcasts en op digitale platformen.

Het KNHG is meer dan een organisatie die het brede historische vakgebied versterkt. Als vereniging beogen we, met bestuur, bureau en leden, bij te dragen aan een beter begrip van geschiedenis in de samenleving als geheel. Daarom is het KNHG er voor iedereen die zich historicus noemt en biedt het zijn leden een gemeenschap waarin betrokkenheid, professionele ontwikkeling en de toekomst van de historische discipline hand in hand gaan. Als je je daartoe aangesproken voelt, dan nodig ik je van harte uit lid van en actief binnen deze gemeenschap te worden en zo bij te dragen aan een vruchtbare toekomst van geschiedenis.

Antia Wiersma

Directeur van het KNHG-bureau

Geschiedenis aan de Universiteit Leiden

Een burcht en een molen. Al tien jaar lang zijn dat de symbolen waarmee de stad Leiden in het logo van de Historicedagen wordt weergegeven. Herkenbare symbolen, dat zeker, maar op het eerste oog ook wel erg traditioneel, om niet te zeggen ouderwets. Hebben de ontwerpers hier iets mee willen suggereren? Leiden als bolwerk van degelijkheid en traditie, wellicht? We weten het niet. We vertellen daarom graag welke uitleg wij aan deze symbolen wensen te geven.

Te beginnen met de Burcht. Al sinds de negende eeuw strategisch gelegen op de plek waar de Rijn, Mare en Vliet elkaar ontmoeten. We zouden de Burcht kunnen gebruiken om het Leidse geschiedbedrijf te omschrijven als een massief vestingwerk – een afgesloten fort waar historici al eeuwenlang ongestoord hun werk verrichten. Liever wijzen we erop dat de Burcht al vanaf 1651 werd gebruikt als stadspark, zelfs als lusthof, compleet met fontein, volière en doolhof. Neergezet om vijandelikheden buiten de deur te houden, veranderde die juist tot een middelpunt in de samenleving: een herkenbaar baken, een ontmoetingsplek, een uitkijkpunt over de stad en ver daarbuiten, in alle windrichtingen bovendien. De Burcht past bij de missie van het Instituut voor Geschiedenis van de Universiteit Leiden: de nieuwsgierige historicus staat midden in het leven en werpt de blik op de wijde wereld, maar is ook geworteld in het lokale. Niet voor niets voert het Instituut als motto: 'Global Questions, Local Sources'. De wisselende functies van de Burcht laten bovendien zien hoe belangrijk het is om mee te gaan met de tijd. Fruin, Colenbrander, Huizinga, Mout en Wesseling zullen allemaal hetzelfde ommetje rond de Burcht hebben gemaakt, maar ieder van hen gaf vervolgens op eigentijdse wijze college over het verleden (we hebben eindeloos nagedacht hoe we een subtiele verwijzing naar Johan Huizinga in het programma konden verwerken. Dit was onze laatste kans).

En dan de molen. Die doet misschien wat 'vaderlands' aan, maar de molen geldt tegenwoordig toch vooral als een beeldmerk van Nederland in de rest van de wereld. In het huidige Leidse onderzoek en onderwijs gaat veel aandacht uit naar uitwisselingen, interacties en machtsrelaties tussen Nederland en andere regio's wereldwijd. Vandaar dat het Haagse Binnenhof en Vredespaleis op het logo van de Historicedagen symbool staan voor de Leidse dependances aldaar.

De molen staat natuurlijk ook voor beweging en dynamiek, zowel in de geschiedenis als in het historisch ambacht. Historici uit binnen- en buitenland hebben Leiden weten te vinden om onderzoek te doen naar hoe fenomenen als migratie, ongelijkheid, macht en identiteit zich door de eeuwen heen ontwikkelen. Urgente vraagstukken in het heden leiden natuurlijk ook tot nieuw onderzoek, bijvoorbeeld naar de omgang van de mens met zijn leefomgeving, de geschiedenis van klimaatverandering en techniek. De molen-thematiek spreekt hier voor zichzelf. Tot slot maken de vele erfgoed- en kennisinstellingen die de stad rijk is Leiden aantrekkelijk voor onderzoek en onderwijs. Historici schrijven immers de beste boeken met de bronnen onder de neus en geven de beste colleges met het stof van de archiefstukken nog op de broek.

Kortom, wij zien de Burcht en de molen dus als symbolen voor veerkracht en dynamiek. We zijn verheugd collega's uit heel Nederland en daarbuiten hier in Leiden te ontvangen om in gesprek te gaan over de uitdagingen waar het historisch vakgebied nu en in de nabije toekomst voor staat.

Lauren Lauret

Dirk Alkemade

Voorzitter en secretaris organisatiecomité Historicedagen Leiden 2026

Organisatie

ORGANISATIECOMITÉ

Dirk Alkemade (UL)
Tinka de Haan (KNHG)
Manon Ham (KNHG)
Lauren Lauret (UL)
Julia Nijgh (KNHG)
Sterre Verdonk (KNHG)
Caroline van Vliet (KNHG)
Antia Wiersma (KNHG)

PROGRAMMACOMMISSIE

Universiteit Leiden:
Dirk Alkemade (tevens lid kleine programmacommissie)
Rosanne Baars (gender/vroegmoderne geschiedenis)
Liesbeth Claes (Oudheid)
Manon van der Heijden (vroegmoderne stadsgeschiedenis/gender)
Lauren Lauret (tevens lid kleine programmacommissie)
Judith Pollmann (vroegmoderne geschiedenis)
Pieter Slaman (universiteitshistoricus)
Johan Visser (vroegmoderne geschiedenis/religie)

KNHG:

Diedelot Denessen (Jong KNHG/RuG/vroegmoderne geschiedenis)
Tim Huijgen (RuG/vakdidactiek)
Anna van Velzen (Jong KNHG/erfgoed)
Sterre Verdonk (assistent kleine programmacommissie)
Antia Wiersma (tevens lid kleine programmacommissie)

EXTERN AANGEZOCHT

Pim Huijnen (digitale geschiedenis/UU)
Ruben Ros (digitale geschiedenis/UU)

Partners, sponsors en fondsen

PARTNERS

Koninklijk Nederlands
Historisch Genootschap

Universiteit
Leiden

FONDSEN

Dr. C. Louise Thijssen-Schoute Stichting
Fonds voor de Geld- en Effectenhandel
Gravin van Bylandt Stichting (voor de plenaire lezingen)
Professor Van Winter Fonds
Huizinga Fonds

SPONSORS

Centrummanagement Leiden
Huizinga Instituut
Huygens Instituut
Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde /
Royal Netherlands Institute of Southeast Asian and Caribbean Studies
Leiden Kennisstad
Stichting Historisch Leiden

GULLE GEVERS

Henk te Velde (BSF)
En een gulle gever die anoniem wenst te blijven.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Academiëgebouw – Rob Dorresteyn

Leiden

LOCATIE HISTORICIDAGEN

Universiteit Leiden

Lipsius-gebouw
Cleveringaplaats 1
2311 BD Leiden

OPENBAAR VERVOER

Vanaf station Leiden Centraal

Neem vanaf station Leiden Centraal buslijn 182 of 183 richting Alphen a/d Rijn en stap uit bij Bushalte Paterstraat. Steek vervolgens de gracht over via een van de twee bruggen. Het Lipsius-gebouw bevindt zich tussen de twee bruggen in aan het water.

Let op:

de bushalte is beperkt rolstoeltoegankelijk.

Lopend vanaf station Leiden Centraal

(ca. 15 minuten, 1,1 km)

1. Verlaat het station aan de Centrum-zijde en ga de Stationsweg in. Deze gaat uiteindelijk over in de Steenstraat.
2. Steek het water over via de Blauwpoortsbrug.
3. Sla direct na de brug rechtsaf op de Prinsessekade. Deze gaat uiteindelijk over in het Rapenburg.
4. Sla na ongeveer 400 meter rechtsaf de Doelensteeg in.
5. Het Lipsius-gebouw bevindt zich aan het eind van de Doelensteeg.

PARKEREN

De binnenstad van Leiden is autoluw. Je kunt (betaald) parkeren bij Haagweg Parking (Haagweg 8). Daarvandaan kan een gratis shuttlebus je naar de buurt van het Lipsius-gebouw brengen, of kun je lopend binnen 8 minuten bij het Lipsius-gebouw zijn. Zie parkingleiden.com voor meer informatie.

MEDISCHE ASSISTENTIE/BHV

Caroline van Vliet - aanspreekpunt
Organisatiecomité Historicidagen
06 15 40 97 54

Daarnaast kun je altijd een van de beveiligers van de Universiteit Leiden om hulp vragen. Zij zijn gedurende het gehele congres aanwezig.

MEDISCHE HULP (SPOED)

1. Huisartsenposten De Limes,
Locatie Leiderdorp en Alphen aan den Rijn:
088 427 47 00
2. LUMC
071 526 91 11

FIETSVERHUUR

Bij station Leiden Centraal zijn OV-fietsen te huur. De meeste daarvan staan aan de kant van het LUMC. Het Lipsius-gebouw beschikt over een ruime ondergrondse fietsenstalling. Deze is open op:
Do 27 augustus 11.00-17.00 uur
Vr 28 augustus 8.30-17.00 uur
Za 29 augustus 8.30-13.00 uur

VERTROUWENSPERSOON

Het KNHG en UL hechten aan een veilige omgeving waarin iedereen die deelneemt aan de Historicidagen zichzelf kan en mag zijn. Mocht er desondanks toch iets gebeuren waar je over wilt praten, dan kun je terecht bij een vertrouwenspersoon.

Speciaal voor deze dagen zijn twee vertrouwenspersonen aangewezen:

Tessa Lobbes KNHG

Ariadne Schmidt Universiteit Leiden

Zij zijn te bereiken via dit telefoonnummer: 06 15 40 97 54 en de congresbalie.

STILTERUIMTE, KOLFKAMER, GEBEDS-RUIMTE

Op de eerste verdieping van het Lipsius-gebouw zijn drie ruimtes aanwezig waar je je terug kunt trekken: een stilteruimte, gebedsruimte en kolfkamer. Je vindt ze in 1.36-1.38 (zie plattegrond op p. 96).

CAFÉ BARRERA

Deelnemers aan de Historicidagen kunnen op donderdag- en vrijdagavond met korting dineren bij **Barrera** (Rapenburg 56). Op vertoon van je naambadge krijg je een hamburger (ook vegetarisch mogelijk) en een drankje naar keuze (fris, bier, wijn) voor € 20,-

Congresbalie

De congresbalie bevindt zich in de centrale hal van het Lipsius-gebouw en is geopend op:

Do	27 augustus	11.00 — 17.00 uur
Vr	28 augustus	08.30 — 17.00 uur
Za	29 augustus	08.30 — 11.00 uur

Bij de congresbalie kun je terecht voor registratie, informatie over het programma en faciliteiten, het aanspreekpunt BHV en overige vragen.

Sociale media

Je kunt de Historicidagen volgen op Instagram en LinkedIn:

Instagram @Historicidagen.nl, #Historicidagen2026, #HD2026

LinkedIn Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap

Organisatiecomité

Leden van het organisatiecomité kun je herkennen aan hun naambadge: daar staat 'Organisatie' op. Zij zijn ook te bereiken via de congresbalie.

Daarnaast kun je de organisatie bereiken via:

Email info@historicidagen.nl

Telefoon 06 15 40 97 54

Congresmarkt

Tijdens het congres kun je in de centrale hal van het Lipsius-gebouw de congresmarkt bezoeken. Hier vind je vertegenwoordigers van verschillende historische organisaties, uitgeverijen en culturele instellingen.

De markt is geopend op:

Donderdag	27 augustus	11.00 - 17.00 uur
Vrijdag	28 augustus	9.00 - 17.00 uur
Zaterdag	29 augustus	9.00 - 11.00 uur

Loterij

Tijdens de Historicidagen 2026 organiseren we een loterij. Bij de congresbalie kun je lootjes kopen (1 euro per stuk) waarmee je kans maakt op mooie prijzen, zoals boeken, cadeaubonnen en tijdschriften.

De loterij vindt plaats tijdens de pauzes op:

Do 27 augustus 15.30 uur
Vr 28 augustus 15.00 uur
Za 29 augustus 10.30 uur

De opbrengst van de loterij komt ten goede aan het KNHG Onderzoeksfonds, een stichting die historisch wetenschappelijk onderzoek in Nederland en Vlaanderen wil bevorderen door onderzoeksprojecten en historici financieel te ondersteunen.

Kijk voor meer informatie over het KNHG Onderzoeksfonds op knhg.nl/onderzoeksfonds

CONGRESDINER

VRIJDAG 28 AUGUSTUS 19.30 – 22.00 UUR

CONGRESDINER IN DE FACULTY CLUB

Locatie: Faculty Club

Het congresdiner vindt dit jaar plaats in de Faculty Club in het Academiegebouw van de Universiteit Leiden. Deze voormalige kapel van het klooster van de Witte Nonnen is sinds 1581 het hoofdgebouw van de universiteit. Het restaurant is een prachtige plek om stijlvol aan het Rapenburg te dineren in een historische ambiance. Bij mooi weer kan het diner plaatsvinden in de tuin.

De Faculty Club werkt zo veel mogelijk met duurzame, ambachtelijke en biologische producten.

Let op: alleen voor deelnemers die zich vooraf hebben geregistreerd!

Overzicht congreszalen

LIPSIUS-GEBOUW

Zaal	Verdieping
0.11 (plenaire zaal)	Begane grond, rolstoelgang op verdieping -1
1.18	1e verdieping
1.19	1e verdieping
1.20	1e verdieping
1.21	1e verdieping
1.23	1e verdieping
1.28	1e verdieping
1.29	1e verdieping
1.30	1e verdieping
1.31	1e verdieping
1.33	1e verdieping
1.47	1e verdieping
1.48	1e verdieping

ACADEMIEGEBOUW (+ FACULTY CLUB)

Rapenburg 73
2311 GJ Leiden

4 minuten lopen vanaf Lipsius-gebouw, zie plattegrond op p. 98-99.

Opzet programma

De Historicidagen verbinden iedereen die beroepsmatig met het verleden bezig is. Ze tonen de diversiteit en dynamiek van de (kunst)historische praktijk, bieden inspiratie en bevorderen samenwerking tussen verschillende historici. Het programma van de Historicidagen is gevuld met uiteenlopende onderdelen. In drie dagen komen diverse onderwerpen aan bod tijdens de plenaire lezingen, workshops, debatten en inhoudelijke sessies. Doorlopend is er een congresmarkt, waar je onder het genot van een kopje koffie of thee vertegenwoordigers van diverse historische organisaties, historische uitgeverijen en culturele instellingen kunt spreken.

Donderdag 27 augustus			
11.00 - 17.00 uur	Registratie	Centrale hal	
11.00 - 17.00 uur	Congresmarkt	Centrale hal	
11.30 - 13.00 uur	Sessieronde 1	1e verdieping	p. 30-37
13.00 - 14.00 uur	Lunch	Centrale hal	
14.00 - 15.30 uur	Sessieronde 2	1e verdieping	p. 38-45
15.30 - 16.00 uur	Thee	Centrale hal	
16.00 - 17.30 uur	Cultureel Programma	Diverse locaties	p. 46-56
19.00 - 19.30 uur	Opening Historicidagen	Academiegebouw	
19.30 - 20.45 uur	Plenaire lezing door Fara Dabhoiwala met aansluitend reactie door Annelien De Dijn en vragen uit publiek	Academiegebouw	p. 24
20.45 - 21.45 uur	Openingsreceptie	Faculty Club	
Vrijdag 28 augustus			
8.30 - 17.00 uur	Registratie	Centrale hal	
9.00 - 17.00 uur	Congresmarkt	Centrale hal	
9.00 - 10.30 uur	Sessieronde 3	1e verdieping	p. 59-65
10.30 - 11.00 uur	Koffie	Centrale hal	
11.00 - 12.30 uur	Sessieronde 4	1e verdieping	p. 66-74
12.30 - 13.30 uur	Lunch	Centrale hal	
13.30 - 15.00 uur	Sessieronde 5	1e verdieping	p. 75-83
15.00 - 15.30 uur	Thee	Centrale hal	
15.30 - 16.45 uur	Plenaire lezing door Karin Amat-moekrim met aansluitend reactie door Karwan Fatah-Black en vragen uit publiek	Academiegebouw	p. 25
17.00 - 18.30 uur	Jong KNHG - Pubquiz	Faculty Club	p. 26
19.00 - 22.00 uur	Congresdiner (op inschrijving)	Faculty Club	p. 17
Zaterdag 29 augustus			
8.30 - 11.00 uur	Registratie	Centrale hal	
9.00 - 11.00 uur	Congresmarkt	Centrale hal	
9.00 - 10.30 uur	Sessieronde 6	1e verdieping	p. 86-94
10.30 - 11.00 uur	Koffie	Centrale hal	
11.00 - 12.30 uur	Slotprogramma: OVT ter plekke	0.11	p. 27
12.30 - 12.45 uur	Aankondiging Historicidagen 2028 & Afsluiting Historicidagen 2026	0.11	
12.45 uur	Lunch to go	Centrale hal	

Thematische tracks

Alle sessies over een bepaald thema bijwonen? We hebben vast een aantal thematische *tracks* voor je samengesteld.

KOLONIALE GESCHIEDENIS

Sessieronde III: Stamboomonderzoek voor altijd (zie p. 60)

Sessieronde IV: The Future of Dutch Atlantic History (zie p. 69)

Sessieronde VII: AI en het VOC-archief (zie p. 86),
of Ten dienste van de samenleving (zie p. 87)

AI & DIGITALISERING

Sessieronde I: Interacting with society: transparency and public communication (zie p. 33),
of Als AI kan schrijven, wat kunnen historici dan nog? (zie p. 36)

Sessieronde II: Historische tijdschriften en AI (zie p. 38),
of Informatie van vandaag, bronnen van de toekomst (zie p. 45)

Sessieronde III: Wat is nog echt, en wat doet dat ertoe? (zie p. 62),
of Diversiteit en historisch denken in het digitale tijdperk (zie p. 64)

Sessieronde IV: Toetsing van historische onderzoeksvaardigheden in tijden van AI (zie p. 73)

Sessieronde V: Offline chat (zie p. 75),
of De toekomst van archief (zie p. 82)

Sessieronde VI: AI en het VOC-archief (zie p. 86),
of De brug tussen historisch onderzoeker en archiefprofessional (zie p. 89),
of Geschiedenis(onderwijs) 'schrijven' met digitale replica's van kleitabletten (zie p. 91)

ARCHIEF & ERFGOED

Sessieronde I: Omgaan met het verleden in crisistijd (zie p. 32),
of De toekomst van particuliere archieven (zie p. 35)

Sessieronde II: Een toekomst voor bedrijfsgeschiedenis (zie p. 42),
of Informatie van vandaag, bronnen van de toekomst (zie p. 45)

Sessieronde III: Stamboomonderzoek voor altijd (zie p. 60),
of Diversiteit en historisch denken in het digitale tijdperk (zie p. 64)

Sessieronde IV: 'Eens een leuk project over migratie' en andere clichés rond participatief erfgoed en superdiversiteit (zie p. 71),
of Een gezamenlijke toekomst voor historici en archivariissen? (zie p. 72)

Sessieronde V: De toekomst van archief (zie p. 82),
of Verboden te verzamelen? (zie p. 83)

Sessieronde VI: De brug tussen historisch onderzoeker en archiefprofessional (zie p. 89),
of Drie onder dertig (zie p. 90)

ONDERWIJS

- Sessieronde I: Oral History en onderwijs (zie p. 31),
of Als AI kan schrijven, wat kunnen historici dan nog? (zie p. 36)
- Sessieronde II: Inclusiever geschiedenisonderwijs (zie p. 41)
of Militaire geschiedenis na Oekraïne en Gaza (zie p. 44)
- Sessieronde III: Wat is nog echt, en wat doet dat ertoe? (zie p. 62)
- Sessieronde IV: Toetsing van historische onderzoeksvaardigheden in tijden van AI (zie p. 73)
- Sessieronde VI: Geschiedenis(onderwijs) 'schrijven' met digitale replica's van kleitabletten (zie p. 91)

ETHIEK

- Sessieronde I: Oral History en onderwijs (zie p. 31),
of Omgaan met het verleden in crisistijd (zie p. 32)
- Sessieronde IV: Normen voor historici (zie p. 66)
- Sessieronde VI: Ethische dilemma's in Oral History (zie p. 93)

English Sessions

During the Historicidagen 2026, a number of sessions will be held in English. See the following overview for the English programme:

THURSDAY

- Round I: Interacting with Society: Transparency and Public Communication (see p. 33)
- Round II: Voices from Abroad (see p. 39)
- Keynote: Fara Dabhoiwala – European versus American Visions of Free Speech, 1700 to now (see p. 24)

FRIDAY

- Round IV: The Future of Dutch Atlantic History (partially English) (see p. 69)
- Round V: Position Yourself to the Future of Cultural History (see p. 76)

SATURDAY

- Round VI: AI en het VOC-archief: een hands-on workshop met digitale onderzoekstools (English possible) (see p. 86)

PLENAIR PROGRAMMA

EUROPEAN VERSUS AMERICAN VISIONS OF FREE SPEECH, 1700 TO NOW

Academiegebouw

Voertaal
Spreeker
Referent

Engels
Fara Dabhoiwala senior research scholar Princeton University
Annelien De Dijn hoogleraar Universiteit Utrecht

Waarom verschillen Europeanen en Amerikanen zo sterk in hun benadering van de vrijheid van meningsuiting? Is dat altijd al zo geweest? Hoe kunnen we de huidige trans-Atlantische strijd over vrijheid van meningsuiting, mediaplatforms en overheidsregulering verklaren? Een voornamelijk juridische of filosofische benadering van deze vragen brengt ons niet ver. Fara Dabhoiwala belicht de fascinerende maar verontrustende geschiedenis van persvrijheid en vrijheid van meningsuiting aan beide zijden van de Atlantische Oceaan, om aan te tonen waarom historisch inzicht essentieel is voor het begrijpen en aanpakken van onze huidige problemen – en waar we vanaf hier naartoe kunnen gaan.

Annelien De Dijn richt zich in haar onderzoek op de geschiedenis van het politieke denken van 1700 tot nu en op de geschiedenis van de democratie. Momenteel werkt De Dijn aan een nieuw boek over de geschiedenis van de democratie in Europa van de achttiende tot de eenentwintigste eeuw, met als werktitel *Democratie: geschiedenis van een onwaarschijnlijk idee*.

Why do Europeans and Americans differ so much in their approach to free speech? Have they always? How can we explain the current transatlantic fight over free expression, media platforms, and government regulation? A mainly legal or philosophical approach to these questions will not get us very far. Fara Dabhoiwala will illuminate the fascinating but unsettling history of press and speech liberty on both sides of the Atlantic, in order to show why historical insight is essential to understanding and addressing our present predicaments — and where we might go from here.

Annelien De Dijn's research focuses on the history of political thought from 1700 to the present and on the history of democracy. De Dijn is currently working on a new book about the history of democracy in Europe from the eighteenth to the twenty-first century, with the working title 'Democracy: History of an Unlikely Idea'.

HET HERINNERDE VERLEDEN: DE WAARDE VAN HET MENSELIJKE VERHAAL

Academiegebouw

Voertaal
Spreeker
Referent

Nederlands
Karin Amatmoekrim schrijver
Karwan Fatah-Black universitair docent Universiteit Leiden

In haar lezing gaat Karin Amatmoekrim in op de uitdagingen die gepaard gaan met het schrijven van de geschiedenis van een land waarvan zowel de mensen als hun verhalen door imperialistische machten grotendeels zijn uitgewist. Hoe benader je onzichtbare gebeurtenissen waarover slechts gefluisterd wordt, en is er dan een verschil tussen de benadering van de schrijver, en die van de onderzoeker? Een lezing over de waarde van menselijke herinnering voor de geschiedschrijving.

Karwan Fatah-Black is expert op het gebied van vroegmoderne globalisering en het Atlantische slavernijverleden. Hij is UNESCO Leerstoelhouder *Comparative History of Slavery and the Transition to Citizenship*. Recent werkte hij mee aan *De Wereldgeschiedenis van Nederland* en publiceerde hij boeken over slavernij en koloniaal bestuur.

JONG KNHG PUBQUIZ

Locatie: Faculty Club

Werken aan je historisch netwerk, maar geen zin om vage bekenden uit te nodigen via LinkedIn? Jong KNHG schiet te hulp! Alle deelnemers aan de Historicidagen zijn van harte uitgenodigd om het nuttige met het aangename te verenigen. Test je kennis tijdens de Historische Pubquiz en vergroot tegelijkertijd je netwerk. Voor de winnaars is bovendien eeuwige roem weggelegd; over de uitslag wordt uiteraard niet gecorrespondeerd.

**OVT TER PLEKKE -
OVER DE TOEKOMST VAN GESCHIEDENIS**

Zaal: Lipsius 0.11

Voertaal

Nederlands

De Historicidagen 2026 worden afgesloten met de makers van het enige historische programma op de Nederlandse radio: OVT. Voor deze gelegenheid geldt niet de vertrouwde slogan 'over de actualiteit van de geschiedenis', maar een nieuwe: 'over de toekomst van de geschiedenis'.

Tijdens de Historicidagen dompelen Laura Stek en Christianne Alvarado van OVT zich onder in het programma: ze volgen lezingen, struinen over de congresmarkt en pikken op wat er leeft in de wandelgangen. Dat alles mondt uit in dit afsluitende programma, waarin ze met gasten en deelnemers één vraag centraal stellen: hoe ziet de toekomst van de geschiedenis eruit?

DONDERDAG 27 AUGUSTUS

J.P. Vethgebouw – Anna Lo

Programma in 't kort

11.00 - 17.00 uur	Registratie	Centrale hal	
11.00 - 17.00 uur	Congresmarkt	Centrale hal	
11.30 - 13.00 uur	Sessieronde 1	1e verdieping	p. 30-37
13.00 - 14.00 uur	Lunch	Centrale hal	
14.00 - 15.30 uur	Sessieronde 2	1e verdieping	p. 38-45
15.30 - 16.00 uur	Thee	Centrale hal	
16.00 - 17.30 uur	Cultureel Programma	Diverse locaties	p. 46-56
19.00 - 19.30 uur	Opening Historicidagen	Academiegebouw	
19.30 - 20.45 uur	Plenaire lezing door Fara Dabhoiwala met aansluitend reactie door Annelien De Dijn en vragen uit publiek	Academiegebouw	p. 24
20.45 - 21.45 uur	Openingsreceptie	Faculty Club	

WIE ZORGT ER MORGEN? HISTORISCH BEWUSTZIJN VOOR DE TOEKOMST VAN DE ZORG.

Zaal: Lipsius 1.19

Voertaal Sprekers

Nederlands

Hugo Schalkwijk conservator Museum voor de Verpleegkunde en docent-onderzoeker Fontys Hogescholen
Esther van den Hende docent-onderzoeker Fontys Hogescholen
Jitske Hell junior conservator Museum voor de Verpleegkunde
Anna van Velzen junior conservator Museum voor de Verpleegkunde
Pieterbas Lalleman lector Fontys Hogescholen

Terwijl vraagstukken als vergrijzing, personeelstekorten en stijgende zorgkosten de druk op de zorg almaar vergroten, blijft zorg binnen de geschiedschrijving weinig onderzocht. Dit is opvallend, aangezien historici veel concreets te bieden hebben bij het meedenken over deze vraagstukken. Historisch perspectief maakt zichtbaar hoe beroepsidentiteiten, beeldvorming en instituties zijn ontstaan en veranderd, en biedt daarmee handvatten voor actuele discussies.

In dit panel presenteren conservatoren van het Museum voor Verpleegkunde en onderzoekers van het lectoraat Verpleegkunde verschillende projecten waarmee zij het historisch bewustzijn in de zorg proberen te vergroten. Centraal staan vragen als: hoe neem je als (publieks)historicus een actieve positie in het maatschappelijk debat? Hoe bereik je doelgroepen die zich niet vanzelfsprekend in musea begeven of met erfgoed bezighouden, en welke (nieuwe) vormen zijn daarvoor geschikt? En (hoe) kan historisch bewustzijn bijdragen aan actuele zorgvraagstukken?

Deze vragen worden verkend aan de hand van vier korte presentaties over:

- Een multidisciplinair onderzoeksproject over de technische en relationele kant van 'uitluisteren' in de verstandelijk gehandicaptenzorg;
- historisch onderzoek in afstudeerscripties binnen de Master Advanced Nursing Practice;
- publiekshistorische projecten van het Museum voor de Verpleegkunde;
- de positie van zorgcollecties binnen het bredere erfgoedlandschap.

Aansluitend gaan we in een panelgesprek met het publiek in gesprek over hoe historici actief kunnen bijdragen aan de zorg, en hoe deze ervaringen richting kunnen geven aan de inzet van historici in andere maatschappelijke sectoren.

ORAL HISTORY EN ONDERWIJS: VERLEDEN, HEDEN EN TOEKOMST VERBONDEN

Zaal: Lipsius 1.21

Voertaal Moderatoren

Nederlands

Marloes Hülsken universitair docent Radboud Universiteit
Susan Hogervorst universitair docent Open Universiteit
Dienke Hondius universitair hoofddocent Vrije Universiteit
Norah Karrouche universitair docent Vrije Universiteit
Karel Van Nieuwenhuyse hoogleraar KU Leuven

Sprekers

Oral history wint de laatste jaren sterk aan populariteit, binnen het academisch onderzoek en in het erfgoedveld. Toch is oral history anders dan in veel andere landen geen vast onderdeel van het methodenonderwijs aan Nederlandse geschiedenisopleidingen en lerarenopleidingen Geschiedenis. Dit is een gemiste kans, juist omdat oral history bij uitstek de methode is om verleden, heden en toekomst met elkaar te verbinden.

Voorjaar 2026 verscheen *Oral History. Handboek voor onderzoek, onderwijs en erfgoed* van Susan Hogervorst en Marloes Hülsken. De auteurs laten zien hoe *critical oral history* kan bijdragen aan het democratiseren en meer inclusief maken van geschiedenisonderwijs, doordat de methode bewust gemarginaliseerde stemmen kan versterken, en doordat in co-creatie nieuwe historische bronnen tot stand komen.

In deze sessie verkennen we samen met een aantal onderwijsexperts op het gebied van oral history de plek van oral history als methode en bron: in academisch, hoger- en voortgezet onderwijs en onderwijs aan promovendi. We gaan in op praktische aspecten en theoretische vraagstukken over gedeelde autoriteit, subjectiviteit en betrouwbaarheid en ethisch handelen. Hoe kan een leerlijn oral history op bacheloropleidingen eruit zien? Wat voor aanvullend onderwijs is er nodig voor research master-studenten en promovendi? En hoe zorgen we ervoor dat mondelinge bronnen betekenisvol worden geïntegreerd in het voortgezet onderwijs?

OMGAAN MET HET VERLEDEN IN CRISISTIJD. PARTICIPATIEVE WORKSHOP VOOR HISTORICI EN ERFGOEDPROFESSIONALS

Zaal: Lipsius 1.23

Voertaal Sprekers

Nederlands
Coen Wilders hoofd Collectie Informatie en Archief Rijksmuseum
Helmer Helmers senior onderzoeker KNAW Humanities Cluster
Petra Links directeur Gelders Archief

Hoe geven we ons werk effectief en ethisch verantwoord vorm in een tijd van uiteenlopende crisissen waarin feiten en expertise steeds vaker ter discussie staan? In deze participatieve sessie verkennen historici en erfgoedprofessionals gezamenlijk deze vraag.

Onze maatschappelijke context is ingrijpend aan het veranderen. Polarisation, digitalisering, AI, en toenemende politieke en maatschappelijke druk beïnvloeden de selectie, interpretatie en het gebruik van bronnen. Historische feiten, archiefmateriaal en wetenschappelijke inzichten circuleren in uiteenlopende media en op digitale platforms. Nuance raakt daarbij verloren en expertise wordt geregeld betwist, vervormd en misbruikt. Wetenschap en erfgoed wordt gepolitiseerd en bedreigd. Dit brengt nieuwe spanningen en dilemma's met zich mee voor professionals die met het verleden werken.

Met als vertrekpunt de beroepsethische codes uit de geschiedwetenschap en de erfgoedsector bespreken we urgente thema's als wetenschappelijke integriteit, professionele waarden en maatschappelijke betrokkenheid. De sessie heeft de vorm van een participatieve workshop gebaseerd op *deep democracy*. In een veilige setting wisselen deelnemers ervaringen, perspectieven en dilemma's uit, waarbij ook minderheidsstandpunten expliciet ruimte krijgen. Zo scherpen deelnemers hun individuele professionele afwegingen aan en leren zij van verwante beroepspraktijken, voor de toekomst van geschiedenis en erfgoed.

INTERACTING WITH SOCIETY: TRANSPARENCY AND PUBLIC COMMUNICATION

Location: Lipsius 1.29

Language Moderators

English
Raymond Fagel university lecturer Leiden University
Pablo Merayo Montes PhD candidate Leiden University
Marlou Schrover Professor Emeritus Leiden University
Elise van Nederveen Meerkerk Professor Utrecht University
Rik Hoekstra researcher Huygens Institute

Speakers

Current historical research in the Netherlands faces two major challenges: the use of the new methodologies of the digital humanities and the justification of the contemporary relevance of our work. This panel explores the interrelationships between the two, within the scope of small-scale economic and social history projects. The aim is to discuss how the study of phenomena like historical immigration has a role in contemporary public discourse, benefitting from the incorporation of digital methodologies to present relevant and trusted results. Two themes will be at the core of the panel, with each being followed by a round of questions and open debate.

The first theme will analyse the role of the historian and the output of historical research in shaping public perceptions of timeless phenomena such as migration. In a world of "fake news" and politicised narratives, historical research can serve as a beacon of objectivity, detached from current controversies. Meanwhile, the second theme will address how digital data formats can enhance trust in research results by increasing transparency and accessibility. Though it requires additional work and preparation, datasets and notes can easily be published and scrutinised, which can help to enhance trust in academic researchers. At a time when scepticism is common and public confidence in expert voices is openly called into question, transparency is needed more than ever before.

DE NIEUWE MIDDELEEUWENGOLF EN DE TOEKOMST VAN DE MEDIËVISTIEK

Zaal: Lipsius 1.31

Voertaal Organisatoren

Nederlands

Catrien Santing emeritus hoogleraar Rijksuniversiteit Groningen

Anna Dlabacova universitair hoofddocent Universiteit Leiden

Lieke Smits onderzoeker Centre for the Arts in Society Universiteit Leiden

Timo Epping podcastmaker

René de Kam conservator Middeleeuwen Museum Catharijneconvent

Nathan van Kleij docent en onderzoeker Universiteit van Amsterdam

Cécile de Morrée universitair docent Radboud Universiteit

Edwin de Vette promovendus Centre for the Arts in Society Universiteit Leiden

Spreekers

Recentelijk lijkt zich een nieuwe Middeleeuwengolf af te tekenen. De Middeleeuwen figureren prominent in fantasy en games. Ook aan de universiteiten is een nieuwe generatie mediëvisten werkzaam die de actualiteit en relevantie van kennis over deze periode uitlichten. Naast hun Engelstalige peer reviewed artikelen publiceren zij uitdrukkelijk ook in het Nederlands om bij het grote(re) publiek het sinds Petrarca gitzwarte imago van de Middeleeuwen te verbeteren.

In 2023 verscheen *Middeleeuwse Medemensen* over de actualiteit van de Middeleeuwse leefwereld onder redactie van Jonas Roelens en Nathan van Kleij. Afgelopen herfst volgde het door Cécile de Morrée bezorgde *Het ministerie van Middeleeuwse zaken* dat deels dezelfde auteurs kent. Die opereren al enkele jaren in een gezamenlijke denktank en produceerden een gelijknamige podcast. De in bundels en podcast gepresenteerde casussen fungeren expliciet als gereedschapskist voor het omgaan met hedendaagse problematiek.

In ons panel gaan we na een individuele korte pitch (max. 5 minuten) in discussie over deze veronderstelde actualiteit van de Middeleeuwen. Waaruit bestaat zij en welke onderwerpen zijn geschikt of ongeschikt om deze actualiteit mee aan te tonen. Vervolgens gaan we in op de vraag welke implicaties een dergelijke invalshoek heeft voor de beoefening van het vak. En ten derde: is deze benadering de juiste tactiek om het specialisme van de Mediëvistiek in de Lage Landen te laten overleven in deze tijden van bezuinigingen en onderwaardering van de Geesteswetenschappen?

Deze sessie is een project van de Onderzoeksschool Mediëvistiek.

DE TOEKOMST VAN PARTICULIERE ARCHIEVEN

Zaal: Lipsius 1.33

Voertaal Organisatoren

Nederlands

Onessa Novak wetenschappelijk bibliothecaris Atria

Marleen Reichgelt postdoc Universiteit Leiden, collectiemedewerker Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven

Mirjam Shatanawi senior lecturer Reinwardt Academy, het Moslim Archief

Bettemiek Grijns archivaris Atria

Emancipatoire archieven vormen een onmisbare bron voor de geschiedschrijving van Nederland. Instellingen als het IISG, Centraal Bureau voor Genealogie, Atria, Erfgoedcentrum voor Nederlands Kloosterleven, het Moslim Archief en het Kreukelcollectief bewaren archieven die vaak 'particulier' van oorsprong zijn, maar essentiële domeinen van de Nederlandse geschiedenis documenteren: sociale bewegingen, emancipatiestrijd, migratie, religie en gender. Juist dit type archief staat onder druk.

In tegenstelling tot monumenten, kunstcollecties en overheidsarchieven, ontbreekt namelijk structurele financiering voor particulier archieven. Dat terwijl archieven in principe openbaar toegankelijk zijn en dus geen zichzelf bedruipende activiteit kunnen vormen. Het Nationaal Archief en provinciale archieven beperken zich noodgedwongen steeds meer tot hun wettelijke taken, terwijl voor particuliere archiefcollecties geen samenhangend beleid bestaat.

Die beleidsmatige lacune raakt instellingen die zijn voortgekomen uit diverse erfgoedgemeenschappen zelf. Die maatschappelijke inbedding en activistische oorsprong vormt een kracht, maar ook een kwetsbaarheid wanneer generaties wisselen, vrijwilligers wegvallen of gemeenschappen onder (politieke) druk komen te staan. Bovendien functioneren deze archieven niet alleen als bewaarplaatsen, maar ook als kennisinstellingen die verhalen, expertise en netwerken onderhouden.

Hoe kunnen we een duurzame toekomst waarborgen voor een breed palet aan *bottom-up*, maatschappelijk gewortelde archieven? In deze sessie brengen we particuliere archiefinstellingen en historici samen om deze problematiek te verkennen. Via een begeleide *brainwriting*-sessie nodigen we historici, als belangrijkste gebruikers van onze collecties, uit om mee te denken over de toekomst van emancipatoire archieven en hun eigen rol daarin.

ALS AI KAN SCHRIJVEN, WAT KUNNEN HISTORICI DAN NOG? GESCHIEDENISONDERWIJS IN HET HEDEN HEROVERWEGEN

Zaal: Lipsius 1.47

Voertaal
Moderatoren

Nederlands

Anne Heyer universitair docent Universiteit Leiden

Yann Ryan docent en onderzoeker Universiteit Leiden

Sprekers

Adriejan van Veen universitair docent Radboud Universiteit

Lucas Poy universitair docent Vrije Universiteit

Thomas Smits universitair docent Universiteit van Amsterdam

Annemieke Romein onderzoeker Universiteit Twente

Jurgen van den Hoogen onderzoeker Tilburg University

Historici worstelen, net als veel andere disciplines, met de vraag hoe zij moeten omgaan met generatieve AI. Wij stellen de uitdagende en moeilijke vraag: welke invloed hebben *Large Language Models* op academisch schrijven in het geschiedenisonderwijs? Als LLM's de essentiële vaardigheid van schrijven kunnen overnemen, wat valt er dan nog te onderwijzen?

Schrijven behoort tot de meest essentiële vaardigheden die geschiedeniscurricula overdragen. Het is meer dan een beoordelingsmiddel: historici vertrouwen op narratieve constructie en het vertellen van verhalen als analytische instrumenten. Zoals Lynn Hunt betoogde: "writing leads to thinking (and not the other way around)." AI daagt nu de aannames uit over hoe studenten deze vaardigheden aantonen.

De rondetafel behandelt vier kernvragen:

- Hoe definiëren experts geschiedenis als discipline, voorbij narratieve ontwikkeling en schrijven?
- Wat is de impact van AI op geschiedenis, gezien vanuit geschiedenis, digitale geesteswetenschappen, informatica en pedagogiek?
- Hoe actualiseren wij onze onderwijsdoelstellingen als reactie op deze uitdagingen?
- Hoe vertalen wij deze bevindingen naar de onderwijspraktijk?

SAMEN STERKER: GESCHIEDENIS IN DE STAD

Zaal: Lipsius 1.48

Voertaal
Sprekers

Nederlands

Arie van Steensel universitair hoofddocent Rijksuniversiteit Groningen

Alicia Schrikker hoogleraar Universiteit Leiden

Manon van der Heijden hoogleraar Universiteit Leiden

Ariadne Schmidt hoogleraar Universiteit Leiden

Cor de Graaf gemeentearchivaris Leiden

Geschiedschrijving wordt altijd vormgegeven door de maatschappelijke context waarin ze plaatsvindt. Het is dan ook vanzelfsprekend dat historici buiten de muren van de universiteit treden om samen te werken met archieven en andere erfgoedinstellingen, of – soms in opdracht – onderzoek te doen. Deze samenwerkingsvormen bieden betrokken onderzoekers en instellingen duidelijke voordelen, bijvoorbeeld een betere benutting of ontsluiting van collecties of een groter, publiekshistorisch bereik. Tegelijkertijd verloopt de samenwerking in de praktijk niet altijd vlekkeloos door uiteenlopende belangen, doelstellingen en verwachtingen, waardoor op langere termijn projecten niet altijd de verwachte uitkomsten hebben.

In deze sessie willen we na vier korte pitches over Leidse samenwerkingsprojecten komen tot een kritische discussie over mogelijkheden en beperkingen van gezamenlijke, historische projecten in de stad.

- Historisch Leiden in Kaart, samenwerking onderzoekers, Erfgoed Leiden, vrijwilligers en de Historische Vereniging Oud Leiden – Arie van Steensel
- De Leidse buurt Transvaal, samenwerking onderzoekers, wijkvereniging, Things That Talk – Alicia Schrikker
- Criminaliteit in de vroegmoderne stad, samenwerking onderzoekers, Haags Historisch Museum en De Gevangenpoort – Manon van der Heijden
- De Leidse Erfgoeddeal, samenwerking onderzoekers, Erfgoed Leiden, Leiden Kennisstad – Ariadne Schmidt
- Commentaar door Cor de Graaf

Met deze sessie beogen we bij te dragen aan waardevolle historische initiatieven, die gedragen worden door duurzame samenwerking van academische en niet-academische partners.

HISTORISCHE TIJDSCHRIFTEN EN AI: PUBLICEREN TUSSEN PRAKTIJK EN INTEGRITEIT

Zaal: Lipsius 1.18

Voertaal Organisatoren

Nederlands
Tessa Lobbes managing editor BMGN – *Low Countries Historical Review*
Astrid Verburg managing editor TSEG – *The Low Countries Journal of Social and Economic History*
Wouter Egelmeers redacteur BMGN – *Low Countries Historical Review* en managing editor *Journal for the History of Knowledge*
Wouter Egelmeers
Tessa Lobbes
Swantje Falcke universitair docent Universiteit Utrecht
Susanne van Rijn programmamanager 'Strengthening Diamond Open Access in the Netherlands' Universiteitsbibliotheek & Koninklijke Bibliotheek

Moderator Sprekers

Deze sessie buigt zich over de pertinente ethische en praktische implicaties van AI voor het publiceren binnen de geschiedwetenschap, zowel wat het auteurschap betreft, de rol van de redacteur als de publicatie-infrastructuur.

We bediscussiëren deze kwestie op drie niveaus. Ten eerste, auteurs gebruiken in toenemende mate AI-tools tijdens het onderzoeks- en schrijfproces. Dit leidt bij tijdschriftredacties tot vragen over auteurschap en integriteit, alsook over welke transparantie waarover precies gewenst is. Ook voor redacteurs, ten tweede, brengt het gebruik van AI zowel opportuniteiten als risico's met zich mee. AI kan werkprocessen zoals planning en typesetting vergemakkelijken, maar bij het redigeren en beoordelen van manuscripten roept het integriteitsvragen op. Ten derde, de gepubliceerde artikelen zijn online in open access-tijdschriften vaak volledig toegankelijk en worden in hoog tempo *gescrapet* om AI-tools te trainen. Het is noodzakelijk dat deze wetenschappelijke kennis in deze training wordt meegenomen, zodat gebruikersvragen tot kwaliteitsvolle antwoorden leiden, maar het is veel minder duidelijk door welke bedrijven, met wat voor doelen en door wie deze kennis gebruikt zal worden. Welke houding kunnen wij als kennisproducenten innemen ten opzichte van uiteenlopende AI-bedrijven en dit in combinatie met onze principiële inzet voor open science? Deze sessie nodigt deelnemers uit om met drie sprekers uit de wereld van het onderzoek (Falcke), de tijdschriften (Lobbes) en de *open science* (Van Rijn) na te denken over hoe historische tijdschriften in Nederland en België zich tot AI willen en kunnen verhouden.

COMBINED SESSION: VOICES FROM ABROAD

Location: Lipsius 1.19

Language Speakers

English
Ming Yang researcher Beijing Foreign Studies University and International Institute for Asian Studies (IIAS)
Savvas Skoufaridis PhD candidate Leiden University
Dhanasekar Prabakaran independent historian and illustrator

This panel explores how historical knowledge is made legible across borders, media, and forms of evidence. Bringing together case studies from China, Cyprus, India, and the Netherlands, it asks how historians can work beyond conventional archives through embodied performance, public discourse, and visual comparison. In this sense, "Voices from abroad" is not simply a label for researchers working in different places, but a way of thinking about how movement, distance, and translocal perspective generate new historical questions and methods.

Ming Yang's "Future-Proofing Performance Heritage: Kunqu as a Test Case for the 'Future of History'" examines Chinese Kunqu theatre, inscribed by UNESCO as intangible cultural heritage, as a case study for how performance history can remain durable when its evidence is embodied, ephemeral, and only partially recoverable through text. Savvas Skoufaridis's "Past into Present: The Interplay of Nationalism and Colonialism in Cypriot Public Discourse on Male Sexuality" analyzes public discourse on male sexuality in Cyprus under late colonial and early postcolonial conditions, tracing how nationalism and colonialism shaped notions of sexual normality and deviance. Dhanasekar Prabakaran's "From the Goddess with Mangoes to the Goddess with Apples: Cross-Cultural History and Visual Encounters" reflects on cross-cultural encounters with local goddesses in South India and the Netherlands, using visual practice and comparative symbolism to ask how migration and new cultural landscapes reshape historical inquiry.

Together, they suggest that the future of historical practice lies in recovering the past and expanding the forms, publics, and methods through which the past becomes meaningful in the present.

DE TOEKOMST IS FEMINISTISCH – MAAR HOE SCHRIJVEN WE HAAR GESCHIEDENIS?

Zaal: Lipsius 1.21

Voertaal

Nederlands

Moderatoren

Marijke Huisman universitair docent Universiteit Utrecht

Marloes Hülsken universitair docent Radboud Universiteit

Spreekers

Elisa Hendriks promovenda Radboud Universiteit

Tessa Karsten promovenda Universiteit van Amsterdam

Annelies van der Meij promovenda Universiteit van Amsterdam

De geschiedenis van feminisme, zowel in Nederland als internationaal, is vanuit verschillende invalshoeken geschreven en beschreven met een hoogtepunt van studies in de jaren negentig en het begin van de twintigste eeuw.

De afgelopen jaren is er veel reflectie geweest op de geschiedschrijving van feminisme zelf en hoe (jonge) onderzoekers binnen en buiten de academie die onderzoek doen naar feminisme zich daar toe kunnen verhouden. Onder begeleiding van Marijke Huisman en Marloes Hülsken gaan drie promovendi in gesprek over feministische praktijken, ideeën en geschiedschrijving. Wat voor inzichten kunnen hun benaderingen opleveren voor onderzoek naar de ontwikkelingen van feministische ideeën, (internationationale) netwerken en institutionalisering? En wat levert oral history-onderzoek naar feminismen de geschiedwetenschap op?

INCLUSIEVER GESCHIEDENISONDERWIJS: VAN THEORIE NAAR PRAKTIJK

Zaal: Lipsius 1.23

Voertaal

Nederlands

Spreekers

Kim Beerden universitair docent Universiteit Leiden

Babs van Eijk student-assistent Universiteit Leiden

Nasreen Javanjoo student-assistent Universiteit Leiden

Juist in deze tijd is het hard nodig dat universitair geschiedenisonderwijs zo divers mogelijk is: we hebben meerstemmige perspectieven nodig. Over inclusiever geschiedenisonderwijs is veel onderwijskundige theorie beschikbaar, maar hoe pas je deze toe als docent? Deze workshop maakt een vertaalslag tussen theorie en praktijk.

Wij hebben een korte, maar krachtige, *roadmap* ontwikkeld die bedoeld is voor de onderwijspraktijk bij opleidingen Geschiedenis aan universiteiten én gestoeld is op onderwijskundige inzichten. Met deze *roadmap* werken we vandaag.

De opzet van de *roadmap* zorgt dat docenten in staat zijn om in korte tijd (zelf of met collega's) niet alleen over inclusiever onderwijs na te denken maar ook een plan van aanpak kunnen maken. Dit is precies wat we tijdens de workshop zullen doen.

Een curriculum kan op meerdere niveau's, ook door middel van kleine aanpassingen, inclusiever gemaakt worden. Zo gaat het niet alleen over de bronnen die je gebruikt of de (wetenschappelijke) auteurs die besproken worden, maar ook over de manier waarop toetsing plaatsvindt of de concepten die je hanteert tijdens colleges. Deelnemers worden geactiveerd om concrete actiepunten te formuleren – over voorbereiding en context, onderwijspraktijk, en de blik vooruit – en nemen een ingevulde *roadmap* mee naar huis waarmee ze zowel in hun eigen vakken als binnen hun opleiding aan de slag kunnen.

Deze workshop is gebaseerd op de uitkomsten van het Comenius/ NRO project Bewegwijzering gezocht! Diversificatie van academisch geschiedenisonderwijs tussen inhoud en proces.

NB Deze sessie duurt 1 uur. Daarna ben je van harte welkom op de Congresmarkt (zie p. 16).

EEN TOEKOMST VOOR BEDRIJFSGESCHIEDENIS: WAT HEEFT EEN BEDRIJFSGEHEUGEN NODIG?

Zaal: Lipsius 1.31

Voertaal Sprekers

Nederlands

Gertjan Schutte historicus Historisch Erfgoed Achmea

Johan den Heijer voorzitter Stichting Bedrijfsgeschiedenis (SBG)

Joke Mooij onafhankelijk onderzoeker

In dit panel staat de vraag centraal: Wat is essentieel voor het geheugen van een bedrijf? Doordat veel bedrijven niet gebonden zijn aan de Archiefwet liggen er kansen om afgewogen te kiezen voor toekomstig erfgoed.

Een geloofwaardig archief

Een goed bedrijfsarchief vraagt om scherpe keuzes: wie alles bewaart, bewaart niets; wie alleen successen vastlegt, vervalst de geschiedenis. Bewaar ook twijfel, conflict en mislukking — zoals interne discussies en afgeblazen plannen. Juist daar wordt besluitvorming zichtbaar. Betrouwbaarheid en context zijn randvoorwaardelijk, maar doorslaggevend is selectie: kies voor representativiteit, niet reputatie. Alleen zo ontstaat een geloofwaardig archief voor historici en samenleving.

De creatie van een rijk archief

Een bedrijf produceert een grote hoeveelheid tekst, archief en objecten. Voor bedrijfshistorici en -archivarissen ligt een grote uitdaging in het maken van een betekenisvolle selectie. Bij Achmea wordt daarbij actief ingezet op het ervaringsperspectief van medewerkers. Enerzijds worden (oud-)medewerkers middels korte interviews gevraagd naar hun kernervaringen. Anderzijds wordt met hotspotmonitors op grote thema's ingezoomd, zoals de discussie/ implementatie van AI. Dat biedt toekomstige historici materiaal om mee te werken.

Bedrijfsarchieven als essentiële aanvulling

Bedrijfsarchieven kennen een grote variatie in samenstelling, omvang en toegankelijkheid. Juist daardoor vormen ze een onmisbare aanvulling op overheidsarchieven bij onderzoek naar bijvoorbeeld emancipatie, marketing en lokale ontwikkeling. Bedrijven vallen niet onder de Archiefwet, maar wel onder andere wet- en regelgeving die enerzijds verplicht tot bewaring en anderzijds tot vernietiging (zoals de AVG). Daarnaast zorgen overnames, bedrijfsbeëindigingen, digitale ontwikkelingen en technologische veroudering voor (on)voorzienbare kwetsbaarheden in bedrijfsarchieven, nu en straks.

DE WAARDE VAN LOKALE KENNIS. SAMENWERKEN MET LOKAALHISTORISCHE VERENIGINGEN

Zaal: Lipsius 1.33

Voertaal Moderator Sprekers

Nederlands

Judith Brouwer onderzoeksdatamanager Huygens Instituut

Stef Koenis coördinator onderzoek Alliantie Zuiderwaterlinie

Joris Oddens onderzoeker en afdelingshoofd Politieke Cultuur en Geschiedenis Huygens Instituut

Marijke Tolsma commissielid Historische Vereniging Oud Leiden

Henk Hellegers voorzitter Brabants Heem

Nederland telt honderden lokaalhistorische verenigingen, variërend van kleine heemkundekringen tot grote stedelijke verenigingen. Onder de duizenden leden van deze verenigingen bevinden zich veel bevlogen en deskundige onderzoekers. Zij delen hun kennis enthousiast in bijeenkomsten en via lokaalhistorische tijdschriften. Sommige verenigingen staan in nauw contact met lokale en regionale archieven.

Terwijl de lokaalhistorische verenigingen in Nederland een lange traditie kennen, is de opkomst van *citizen science* binnen het historische vakgebied een relatief recente ontwikkeling. Erfgoedinstellingen en onderzoeksinstituten hebben de afgelopen jaren veel samengewerkt met historisch geïnteresseerde vrijwilligers, die veel voldoening halen uit bijvoorbeeld het transcriberen van oude teksten.

Als gevolg van de AI-revolutie verschuift geleidelijk de focus van dit soort samenwerkingen: waar aanvankelijk vooral een beroep werd gedaan op de vaardigheden van burgerwetenschappers, wordt nu vaker nagedacht hoe (lokaal)historische kennis kan bijdragen aan datasets en historische narratieven die de lokale context ontstijgen. De lokaalhistorische verenigingen kunnen hierbij een belangrijke mediërende rol vervullen.

In dit panelgesprek willen we met het publiek zoeken naar gezamenlijke werkvormen die meerwaarde hebben voor alle betrokkenen. Onder welke voorwaarden zouden lokale burger-historici hun kennis bovenlokaal willen delen? Welke vormen van ondersteuning stellen ze daarbij op prijs? Welke lokaal aanwezige kennis verdient een groter podium? En welke uitdagingen kunnen zich voordoen bij dit type samenwerking?

MILITAIRE GESCHIEDENIS NA OEKRAÏNE EN GAZA: UITDAGINGEN EN PERSPECTIEVEN VOOR HET VAKGEBIED

Zaal: Lipsius 1.47

Voertaal Sprekers

Nederlands
Kim Bootsma universitair docent Nederlandse Defensie Academie
Floribert Baudet hoogleraar Universiteit van Amsterdam/Nederlandse Defensie Academie
Henk de Jong universitair hoofddocent Nederlandse Defensie Academie
Anouk Koenderink promovendus Universiteit Leiden/Nederlandse Defensie Academie

Sinds de Russische invasie van Oekraïne in 2022 en het voortdurende geweld in Gaza is oorlog opnieuw prominent aanwezig in het publieke en politieke debat. Dat roept fundamentele vragen op over de toekomst van de militaire geschiedschrijving. Hoe zullen historici deze conflicten beschrijven? Hoe gaan we om met de overvloed aan digitale en vaak gemanipuleerde bronnen? En wat betekenen veranderende geopolitieke verhoudingen voor de positie van historici, met name binnen militaire organisaties?

In deze panelsessie gaan vier onderzoekers vanuit verschillende invalshoeken met deze vragen aan de slag. De eerste bijdrage richt zich op de bredere rol van militaire geschiedenis binnen de historiografie. Daarbij wordt onderzocht hoe het vakgebied beter aansluiting kan vinden bij politieke en culturele geschiedschrijving. De tweede bijdrage bespreekt de uitdagingen van onderzoek naar de geschiedenis van oorlogvoering en gender, tegen de achtergrond van een hernieuwde focus op conventionele oorlogvoering en traditionele beelden van mannelijkheid. De derde bijdrage gaat in op het gebruik van egodocumenten als bron. Welke kansen en gevaren schuilen in het gebruik van persoonlijke bronnen en hoe verschillen 'klassieke' egodocumenten van die van de toekomst? De vierde bijdrage richt zich op de verschillende soorten militaire geschiedenis en vergelijkt de manier waarop het vakgebied wordt gedoceerd aan civiele universiteiten en militaire academies. Centraal staat de *battlefield tour* als didactisch instrument, die dient als casus om de kern, kracht en beperkingen van militair-historisch onderwijs aan de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) te analyseren en het onderscheid met universitair onderwijs aan reguliere academies te verduidelijken.

INFORMATIE VAN VANDAAG, BRONNEN VAN DE TOEKOMST

Zaal: Lipsius 1.48

Voertaal Moderator Sprekers

Nederlands
Antia Wiersma directeur KNHG
Marc Holtman hoofd Toegankelijkheid en Digitale Innovatie Stadsarchief Amsterdam
Sebastiaan Derks afdelingshoofd Data & Collecties Huygens Instituut
Brecht Nijman junior onderzoeker Huygens Instituut
Julie Birkholz onderzoeker Universiteit Gent
Elisabeth Wiessner netwerkcoördinator Zichtbaar Netwerk Digitaal Erfgoed

Archieven zijn traditioneel bewaarplaatsen van informatie. Archivarissen ordenen, schonen en ontsluiten documenten van overheden, organisaties en personen. Voor historici vormen archieven de toegang tot primaire bronnen die zij gebruiken voor hun historische reconstructies en interpretaties.

Met de komst van de computer en de daarbij behorende technologische ontwikkelingen is bijna alle informatie die overheden, organisaties en personen tegenwoordig creëren en overdragen aan archieven *digital born*. Dat wil zeggen dat documenten, en daarmee de bronnen van de toekomst, alleen nog maar in een elektronische versie bestaan. Parallel hieraan digitaliseren archiefinstellingen op grote schaal hun papieren archieven en neemt het geautomatiseerd doorzoekbaar maken van teksten een enorme vlucht. Dit stelt nieuwe eisen aan het werk van archiefinstellingen. Hoe moeten zij omgaan met de digitale volumes die exponentieel toenemen? Wat betekenen de keuzes die zij maken voor historici en hun onderzoek? En andersom: hoe kunnen historici methodologisch en inhoudelijk controle blijven houden over deze databronnen?

Digitalisering leidt tot nieuwe onderzoeksmogelijkheden. Met doorzoekbaarheid van bronnen kunnen grote digitale corpora integraal onderzocht worden. Door het koppelen van informatie binnen en buiten archiefinstellingen (*linked open data*) wordt onderzoek in theorie vergemakkelijkt. Dankzij nieuwe technologie (waaronder AI, *large language models*) kunnen op andere wijze vragen gesteld worden. Leidt dit alles ook tot aanpassingen in historisch onderzoek en onderwijs? De uitdaging is dat deze digitale en gedigitaliseerde archieven niet meer in de traditionele manieren van bewaren en ontsluiten passen. Tegelijkertijd is het aanbrengen van context om informatie te kunnen duiden belangrijker dan ooit.

CULTUREEL PROGRAMMA

J.P. Vethgebouw – Arjen Veldt

16.00 – 17.30 UUR

De organisatie van de Historicidagen 2026 presenteert een divers aanbod tijdens het cultureel programma. Er zijn historische stadswandelingen en rondleidingen, een filmvertoning en er zijn verschillende musea en tentoonstellingen te bezoeken.

JAPANMUSEUM SIEBOLDHUIS

Rapenburg 19
2311 GE Leiden

Japanmuseum SieboldHuis biedt het mooiste uit Japan in een Hollands historisch huis. Bekijk prenten, fossielen, keramiek, geprepareerde dieren, kaarten en andere in de 19e eeuw verzamelde schatten.

Japanmuseum SieboldHuis is vernoemd naar arts Philipp Franz von Siebold (1796-1866), die dit huis van 1832 tot 1845 bewoonde. Te zien zijn prenten, lakwerk en keramiek, fossielen, herbaria, geprepareerde dieren, kleding, oude landkaarten en honderden andere schatten. Alles is tussen 1823 en 1830 in Japan verzameld door Siebold.

Op donderdag 27 augustus kunnen deelnemers van de Historicidagen tegen gereduceerd tarief het Japanmuseum SieboldHuis van 16.00-17.00 uur bezoeken. Een kaartje kost 7,50 euro in plaats van 13 euro. Laat hiervoor uw naambadge zien bij de kassa.

Japanmuseum SieboldHuis is gevestigd in een historisch Hollands huis aan het Rapenburg. De hoofdingang is te betreden via de bordestrap met drie treden. De achteringang van het museum is met rolstoel, rollator, scootmobiel of kinderwagen te bereiken. Ga vanaf de Oude Varkenmarkt, ter hoogte van de parkeermeter, de Novapassage in. Steek het pleintje over, aan de rechterkant is de groene achterdeur van Japanmuseum SieboldHuis. U kunt daar aanbellen, dan komt er iemand de deur voor u openen.

RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN

Rapenburg 28
2311 EW Leiden

Het Rijksmuseum van Oudheden brengt de oudheid en de archeologie tot leven. Iedereen kan in het museum genieten van de oude beschavingen uit Egypte, de Klassieke Wereld, het oude Midden-Oosten en Nederland in de prehistorie, Romeinse tijd en middeleeuwen. In 2018 bestond het museum tweehonderd jaar.

Op donderdag 27 augustus is het Rijksmuseum van Oudheden van 16.00-17.00 uur en van 19.00-22.00 uur gratis te bezoeken voor deelnemers van de Historicidagen. Laat hiervoor uw naambadge zien bij de kassa.

BEGRAAFPLAATS GROENESTEEG

Groenesteeg 126
2312 SR Leiden

Voertaal Nederlands

Een van de vredigste plekjes in de Leidse binnenstad is de historische begraafplaats Groenesteeg. De begraafplaats is in 1813 gesticht op een van de bolwerken van Leiden en bevat 1.149 graven waarin 4.973 personen zijn begraven.

Speciaal voor de Historicidagen geven de vrijwilligers van Begraafplaats Groenesteeg een rondleiding langs de parels van de begraafplaats. Na een korte inleiding nemen ze je mee naar de bekendste en meest interessante graven en andere bezienswaardigheden en natuur van deze bijzondere plek. Je loopt onder andere langs de graven van de moeder van Vincent van Gogh en tientallen Leidse professoren. Ook de indrukwekkende rode beukenboom mag je niet missen: deze werd in 2025 vierde bij de verkiezing boom van het jaar.

De inleiding start rond 16.15 uur, inloop vanaf 16.00 uur. De begraafplaats is goed te voet (20 minuten lopen) of per fiets (5 minuten fietsen) bereikbaar.

Historische Begraafplaats Groenesteeg is beperkt toegankelijk voor mindervaliden. De paden bestaan uit grind, waardoor een rolstoel of rollator gebruiken lastig is en doorgaans alleen met goede begeleiding te doen is. Sommige hellingen of stukken naar monumenten vergen extra inspanning.

GRAVENSTEEN

Pieterskerkhof 6
2311 SR Leiden

Voertaal Nederlands

Het Gravensteen is één van de oudste én meest intrigerende gebouwen van Leiden. Herkenbaar aan de rode raamluiken en het beeld van Vrouwe Justitia boven het fronton.

Duister verleden

Al rond 1200 werd het opgetrokken als privé-vluchttoren voor de graven van Holland. Later kreeg het een andere, ietwat duistere rol. Eeuwenlang deed het dienst als gevangenis, rechtbank en tuchthuis. In 1463 schonk Filips de Goede het pand aan de stad Leiden, waarna rechtspraak en publieke (dood-)straffen een vaste plek kregen op het voorgelegen plein: het Gerecht.

Vol verhalen

Door de eeuwen heen werd er volop bijgebouwd: een vierkante toren uit de 12e eeuw, een zeskantige traptoren in de 15e eeuw, een cellenblok uit 1556 en later ook een spin- en rasphuis. Na de laatste – beruchte – executie in 1856 verdween de galg, maar de muren bleven verhalen fluisteren. Het Gravensteen kende daarna nog heel andere bestemmingen, zoals een boekenmagazijn, universiteitsgebouw en collegezalen.

Rondleiding

Tijdens deze rondleiding nemen we je mee langs de verschillende bouwfases van het complex. We bespreken de (maatschappelijke, politieke) aanleidingen voor de uitbreidingen én wijzen op de fysieke bijzonderheden (oudste bakstenen muur van Holland, 16e-eeuwse muurschilderingen etc.). Natuurlijk vertellen we ook over de 'bewoners' van het gebouw.

De rondleiding door het Gravensteen vindt plaats om 16.00 uur en 16.30 uur. Verzamelen voor het Gravensteen op het Pieterskerkhof.

De rondleidingen in Gravensteen zijn niet geschikt voor rolstoelgebruikers, slechthorenden of mensen die slecht ter been zijn.

PIETERSKERK

Kloksteeg 16
2311 SL Leiden

Voertaal Nederlands
Rondleider **Ward Hoskens** conservator Pieterskerk

De bezoekers van de Historicidagen zijn welkom om mee te lopen met een rondleiding door de Pieterskerk, middenin het historische centrum van Leiden.

Tijdens de rondleiding staat de vraag centraal welke voorbeelden van toekomstgericht werken er zijn in het verleden. De manier waarop de Pieterskerk gebouwd is, belichaamt de kern van wat ook wel het 'kathedrale denken' heet: het in een langdurige samenwerking vormgeven aan een groots project vanuit een gedeelde visie op de toekomst. En niet alleen de bouwgeschiedenis van de Pieterskerk toont de sporen van deze denkwijze, ook het gebruik van het gebouw gedurende 900 jaar en de manieren waarop mensen omgingen met het cultuurhistorische erfgoed.

In het verleden kozen mensen er zeer bewust voor zich op de lange termijn te verbinden aan een groot project, voor een groter doel. Dat biedt wellicht inspiratie voor het historische vakgebied in het heden en voor de wereldwijde uitdagingen die om grootse antwoorden vragen. Daarnaast moesten er in de Pieterskerk soms aanpassingen op de plannen worden gemaakt of gereflecteerd op de aard van het gezamenlijke project. Dus ook de dingen waar je al doende tegenaan loopt, bepalen de uitkomsten van het project.

Deze rondleiding wordt twee keer gegeven: om 16.00 uur en om 16.45 uur.

DE MISLEIDENDE STAD? HISTORISCHE VERANTWOORDELIJKHEID IN VERHALENDE TIJDEN

Voertaal Nederlands
Verzamelplaats centrale hal Lipsius-gebouw

Organisator **Luuk Reinders** ontwikkelaar en gids *Op deze dag in Mokum*

In een tijd waarin geschiedenis massaal wordt geconsumeerd via romans, series, sociale media en volksverhalen staan historici voor een spanningsveld. Verbeelding en narratief blijken onmisbaar om een breed publiek te bereiken, maar roepen tegelijkertijd vragen op over betrouwbaarheid, nuance en misleiding. Waar ligt de grens tussen verantwoorde interpretatie en desinformatie?

Deze hybride sessie onderzoekt hoe het reconstrueren van plausible verhaallijnen op basis van historische bronnen kan plaatsvinden zonder bij te dragen aan *fake news*. De sessie combineert een korte wandeling met een interactieve verdiepingsronde.

Tijdens de wandeling worden deelnemers meegenomen in twee Leidse volksverhalen die verankerd zijn in het stedelijke beeld. Welke claims worden hier gedaan? Wat is aantoonbaar, wat is interpretatie en wat blijft onuitgesproken?

In het tweede deel werken deelnemers gezamenlijk aan een herformulering van één van deze verhalen. Daarbij staat de vraag centraal hoe lacunes en bronproblemen zichtbaar kunnen worden gemaakt zonder de overtuigingskracht en verbeelding van het narratief te verliezen. Welke keuzes dragen bij aan vertrouwen? En hoe breng je dit op een aansprekende manier terug naar het publiek?

De sessie is confronterend waar nodig, maar vooral constructief. Zij nodigt historici, erfgoedprofessionals, docenten en makers uit om te reflecteren op hun rol in het vormgeven van historische betekenis in een samenleving waarin feit en fictie steeds vaker samenkomen.

LEIDSE VROUWEN OP DE KAART

Voertaal Nederlands
Verzamelpaats centrale hal Lipsius-gebouw

Organisatoren **Roos Koole** vicevoorzitter Historische Vereniging Oud Leiden
Marian Weevers bestuurslid Historische Vereniging Oud Leiden en hoofdredacteur Oud Leiden Nieuws
Lara Ummels kennismakelaar Leiden Kennisstad

Deze rondwandeling gaat langs de plekken waar bekende en minder bekende vrouwen uit de afgelopen eeuwen opgroeiden, woonden, werkten en leefden, met aandacht voor hun betekenis voor de Leidse geschiedenis.

In de loop der tijd hebben vrijwel altijd meer vrouwen dan mannen Leiden bevolkt. Ondanks decennialang onderzoek naar vrouwen in het verleden, voeren mannen in de Leidse geschiedschrijving nog steeds de boventoon. De vaak eenzijdige focus op het openbare leven van mannen heeft de betekenis van vrouwen voor de Leidse samenleving in het verleden grotendeels aan het oog onttrokken.

Leidse vrouwen op de kaart zet vrouwen op de kaart, letterlijk én figuurlijk. Wandel mee langs de plekken waar zij woonden, werkten, leefden en hoor welke betekenis deze vrouwen hebben gehad voor de Leidse geschiedenis.

Leidse Vrouwen op de kaart is een publiekshistorisch project dat ten doel heeft om met korte biografieën zoveel mogelijk verschillende Leidse vrouwen voor het voetlicht te brengen. Het project resulteert in een interactieve website met alle biografieën. Een selectie daarvan zal in boekvorm verschijnen. Het project is een initiatief van Leiden Kennisstad, de Historische Vereniging Oud Leiden, Museum De Lakenhal, Erfgoed Leiden en Omstreken en de Universiteit Leiden.

MAKING HISTORY THROUGH THE HANDS: HOME, TEXTILE AND ARCHIVES

Lipsius 1.23

Language English
Organiser **Liz Nataly León Olarte** Universität Bonn

How might the future of the historical profession look if we take practices that engage the body, materiality, and collective making as ways of producing historical knowledge? This workshop explores the emergence of historical knowledge through embodied and material practices. Drawing on perspectives from history and anthropology, the session examines textiles as both material and embodied forms of archive-making and historical interpretation. The workshop focuses on the concept of *home* as a site of memory, temporality, and lived historical experience. Participants will reflect on their own experiences of home and translate these reflections into small textile fragments using fabric, thread, knots, and textures. These fragments are approached not only as creative objects but as embodied archives that encode memory, emotion, and lived historical experience.

This session is organized into three sections:

- A presentation with different examples of textile practices as a way of building memory around the world.
- The participants will think, reflect and create a textile piece that shows their perceptions/associations about home using different materials like threads and needles.
- The participants will combine their textile fragments into a collective piece. They will be invited to reflect on the process and discuss how a researcher might interpret their textile fragment in the future and how material practices can contribute to alternative approaches to archives and the production of historical knowledge.

By bringing historical and anthropological approaches into dialogue, the workshop offers a way to engage with the present through embodied and material forms of knowledge that often remain overlooked. It positions manual making as a critical method for exploring how histories are produced, interpreted, and transmitted, allowing for counternarratives that challenge conventional historiographical frameworks.

We encourage participants to bring materials like needles, threads or textiles that remind you of the concept of 'home'. We will provide materials as well.

BAHÍA 1625: HISTORY ON CANVAS

Kartini Auditorium
 Universiteitsbibliotheek Leiden
 Witte Singel 27, 2311 BG Leiden

THIS ACTIVITY STARTS AT 15.45 H

Language

English

Organisers

Antonio Pérez Molero director and screenwriter

Joris van den Tol assistant professor Radboud University

Erik Odegard assistant professor Netherlands Defence Academy

Michiel van Groesen professor Leiden University

During the Eighty Years' War, the Dutch West India Company had set its sights on the Portuguese colony in Brazil. In 1624, under the leadership of Jacob Willekens and Piet Heijn, the city of Bahia (now Salvador) was conquered. The WIC then spread a narrative of success. Within a year, however, the Portuguese, led by Don Frederique de Toledo, had recaptured the city; the *Jornada dos Vassalos*. In the narrative propagated by the Spanish crown through paintings and plays, 1625 became an *annus mirabilis*. Not only the *Jornada*, but also the Surrender of Breda, and various other global military and territorial successes contributed to a narrative of triumph and a reversal of fortune for the Spaniards. This narrative relied on the selective heroisation of some and the strategic omission of others.

The documentary *Bahía 1625* explores how history was, is, and will be told, using a painting that was not part of the Spanish narrative as presented, for example, in the *Salon de Reinos* at the Buen Retiro Palace in Madrid. In the painting depicting the victory at Bahia in the *Salon de Reinos*, the suffering of war takes centre stage, and whilst the Count-Duke of Olivares and King Philip III are depicted, Don Fadrique de Toledo is not. The chance discovery of a painting in a private collection reveals that, alongside the official narrative orchestrated by the Count-Duke of Olivares, another narrative existed that emphasised the importance and role of Don Frederique de Toledo. The documentary combines real locations and interviews with experts with a beautifully animated and moving reconstruction of the painting itself. In it, the details of the battle depicted on the canvas come to life, allowing us to delve deeper into the story it tells.

VRIJDAG 28 AUGUSTUS

8.30 - 17.00 uur	Registratie	Centrale hal	
9.00 - 17.00 uur	Congresmarkt	Centrale hal	
9.00 - 10.30 uur	Sessieronde 3	1e verdieping	p. 59-65
10.30 - 11.00 uur	Koffie	Centrale hal	
11.00 - 12.30 uur	Sessieronde 4	1e verdieping	p. 66-74
12.30 - 13.30 uur	Lunch	Centrale hal	
13.30 - 15.00 uur	Sessieronde 5	1e verdieping	p. 75-83
15.00 - 15.30 uur	Thee	Centrale hal	
15.30 - 16.45 uur	Plenaire lezing door Karin Amat-moekrim met aansluitend reactie door Karwan Fatah-Black en vragen uit publiek	Academiegebouw	p. 25
17.00 - 18.30 uur	Jong KNHG - Pubquiz	Faculty Club	p. 26
19.00 - 22.00 uur	Congresdiner (op inschrijving)	Faculty Club	p. 17

INTERNATIONALE VROUWEN: BIOGRAFEN IN GESPREK

Zaal: Lipsius 1.18

Voertaal

Nederlands

Moderator

Dirk Alkemade onderzoeker Universiteit Leiden

Panelleden

Eveline Groot onderzoeker Erasmus Universiteit

Maite Karssen zelfstandig historicus

Anne Ribberink gastonderzoeker Vrije Universiteit

Antia Wiersma directeur KNHG

Afgelopen jaren zijn er verschillende studies verschenen waarin internationale vrouwenlevens centraal staan: vrouwen die veel reisden en onderdeel uitmaakten van internationale netwerken, en die niet de natiestaat waarin zij waren geboren, maar Europa, 'het Westen' of zelfs de wereld als hun thuis zagen. Hoe kreeg hun leven een internationaal karakter? Welke ambities en taken zagen zij voor zichzelf weggelegd? En hoe interpreteren hun biografen deze internationale vrouwenlevens?

In dit panel komen vier biografen aan het woord die vanuit verschillende disciplines onderzoek hebben deden naar de internationale levens van Germaine de Stael (1766-1817), Geertruida Kaptein-Muysken (1855-1920), Lilian Posthumus-van der Goot (1897-1989) en Alva Myrdal (1902-1986). De panellisten houden een korte pitch waarin zij hun protagonist introduceren, hun biografische benadering toelichten en reflecteren op de invloed die hun eigen generatie en wetenschappelijke achtergrond heeft op de door hen geschreven biografie. Vervolgens gaan deze vier biografen met elkaar en met de zaal in gesprek over de overeenkomsten en verschillen in hun analyses van deze vrouwenlevens, die zich in drie verschillende eeuwen en op verschillende plekken afspeelden. Tot slot zal worden stilgestaan bij de voor- en nadelen van de biografische methode voor toekomstige ontwikkelingen binnen de gender- en vrouwengeschiedenis.

STAMBOOMONDERZOEK VOOR ALTIJD

Zaal: Lipsius 1.20

Voertaal
Spreker

Nederlands

Martine Zoeteman senior onderzoeker CBG Centrum voor
familiegeschiedenis

Bij genealogie is de toekomst al lang begonnen. Stamboomonderzoek wordt nu aanzienlijk versneld door Linked Data, kunstmatige intelligentie, automatische handschriftherkenning en de komst van DNAtests die een geheel nieuwe bron vormen. Terwijl nog vaak het beeld heerst van aristocratische heren die op zoek zijn naar hun voorvaders en familiewapens, heeft ons vak zich inmiddels geïntegreerd in de *digital humanities*. Boegbeeld is het platform WieWasWie, de historische personendatabase, die in 2026 een belangrijke vernieuwing krijgt.

De maatschappelijke impact van hedendaagse genealogie gaat echter verder dan louter onderzoek. Het biedt een stem aan groepen die historisch gemarginaliseerd waren – vrouwen, migranten en vooral mensen die onder het koloniale slavensysteem hebben geleden. Door digitale *portals* te ontwikkelen die verspreide archieven centraliseren, wordt ook de archiefdiaspora naar een gemeenschappelijke toegang gebracht. Dit maakt het mogelijk om verloren familiebanden te herstellen en identiteitsvorming te ondersteunen.

Deze genealogie workshop behandelt eerst *tools* en bronnen, die onbekender zijn of lastiger qua interpretatie. Denk hierbij aan belastingkohieren voor welvaart, of reconstructies van families van slaafgemaakten. Deelnemers werken daarna praktisch (op hun laptop of eventueel telefoon) aan het gezamenlijk opsporen van de wortels van een casestudie. Zo draagt genealogisch onderzoek bij aan een dieper inzicht in historische thema's en toont de workshop niet alleen de technologische vooruitgang, maar benadrukt zij ook hoe genealogie bijdraagt aan een inclusiever historisch narratief.

DE TOEKOMST VAN DISABILITY HISTORY

Zaal: Lipsius 1.21

Voertaal
Sprekers

Nederlands

Paul van Trigt universitair docent Universiteit Leiden
Eline Pollaert promovenda Vrije Universiteit
Floris Plak promovendus Vrije Universiteit
Bregt Lameris universitair docent Open Universiteit
Stephanie van Dam postdoctoraal onderzoeker EHESP
Fresco Sam-Sin kwartiermaker Kreukel Archief

In dit panel bezinnen we ons op de toekomst van *disability history*, een relatief jong onderzoeksveld waarin gehandicapte mensen centraal staan en handicap als analytische lens wordt gebruikt. Dat doen we in de Nederlandse context, waarin de laatste jaren veel gebeurd is.

We nemen ons vertrekpunt in de voorlopige resultaten van het NWO-onderzoeksproject 'Handicap en zelfbestuur: een mondiale microgeschiedenis van Het Dorp en zijn cultureel erfgoed vanaf de jaren 1960'. Dit project is de eerste uitvoerige studie naar de geschiedenis van Het Dorp, een rolstoel-toegankelijke woongemeenschap met zelfbestuur voor ca. 400 mensen met lichamelijke beperkingen vlakbij Arnhem die financieel mogelijk werd gemaakt via een grootscheepse nationale collectie. De ambitie van het project was om bij te dragen aan de nationale en internationale historiografie, maar ook aan de verdere erkenning van handicap als relevante categorie in de wereld van historisch erfgoed. In dat kader wordt in 2026 vanuit het project een podcast-serie voor een breder publiek gelanceerd.

Tijdens het panel bespreken we met mensen van binnen en buiten het project in hoeverre de genoemde ambities gehaald zijn en wat we daarvan kunnen leren voor de verdere ontwikkeling van het veld. Is *disability history* inmiddels ingebed in het onderzoek en onderwijs aan Nederlandse universiteiten en wat kan daarin beter? Hoe specifiek is de Nederlandse geschiedenis van handicap eigenlijk en hoe past het onderzoek naar Nederland in de internationale historiografie? En hoe staat het met de doorwerking van *disability history* in de bredere historische wereld en met name in de erfgoedsector?

WAT IS NOG ECHT EN WAT DOET DAT ERTOE? GESCHIEDENISONDERWIJS IN TIJDEN VAN AI

Zaal: Lipsius 1.23

Voertaal Sprekers

Nederlands

Bram Mellink universitair docent Universiteit van Amsterdam

Erik Ex docent Damstede Lyceum Amsterdam, Leraar van het jaar 2022, columnist Trouw en presentator Stoomcursus Geschiedenis

Laura van Hasselt universitair docent Universiteit van Amsterdam

Youri Nijboer docent Alberdingk Thijm College Hilversum en presentator Stoomcursus Geschiedenis

Niets is meer zomaar wat het lijkt. Eeuwenoude handschriften, historische foto's, bewegende archiefbeelden: alles kan door AI zijn gecreëerd of bewerkt. Voor onderzoekers en docenten wordt het steeds moeilijker om *fake history* te herkennen, maar zij hebben in ieder geval nog de historische kennis, die een gezond wantrouwen ten aanzien van bronnen kan voeden. Het gevaar is dat leerlingen en studenten het verschil tussen echt en nep al helemaal niet meer zien of – misschien nog wel erger – dat dat verschil hen niet zoveel kan schelen.

Generatieve AI dwingt ons om leerlingen en studenten bewust te maken van het belang van authenticiteit. Hoe leren we hen een kritische houding aan ten opzichte van historische bronnen in tijden van AI? In deze sessie komen twee geschiedenis(onderwijs)werelden bij elkaar. Wat kunnen docenten op middelbare scholen en universiteiten hierin van elkaar leren?

In deze sessie gaan twee geschiedenisdocenten uit het middelbaar onderwijs en twee docenten aan de opleiding Geschiedenis van de Universiteit van Amsterdam in gesprek met elkaar en met de zaal. Aan de hand van concrete casuïstiek wordt ook het publiek aan het werk en aan het denken gezet.

WORKSHOP: VAN IDEE NAAR PITCH: WIE BETAALT JOUW GESCHIEDENIS? (ONDERNEMERS IN GESCHIEDENIS)

Zaal: Lipsius 1.29

Voertaal Sprekers

Nederlands

Sandrina Bokhorst zelfstandig ondernemer en bestuurslid Ondernemers in Geschiedenis, Schiedam

Karin Bakker zelfstandig ondernemer en bestuurslid Ondernemers in Geschiedenis, Haarlem

Bram De Ridder zelfstandig ondernemer en lid Ondernemers in Geschiedenis, Dilbeek (België)

De workshop richt zich op het ontwikkelen van ondernemingsgericht denken binnen het bredere historische werkveld. Dat is niet alleen relevant voor zelfstandige historici, maar in toenemende mate voor alle historici die werken in instituties, erfgoedorganisaties, universiteiten of bij de overheid. Projectmatig werken, afhankelijkheid van externe financiering en samenwerking met verschillende (maatschappelijke) partijen worden steeds belangrijker.

De workshop maakt inzichtelijk dat een goed historisch idee pas waarde krijgt wanneer het aansluit bij de belangen van meerdere partijen en daadwerkelijk gerealiseerd kan worden. Deelnemers van de workshop ervaren dit door zelf een idee te ontwikkelen, verschillende rollen rond een project in te nemen en dat idee om te zetten in een korte pitch.

De workshop is gericht op actieve deelname. Er wordt gewerkt in kleine groepen van circa vijf personen, begeleid door leden van de vereniging. In vier stappen werken de deelnemers van een idee dat ze gerealiseerd willen zien naar een ondernemende pitch die hen kan helpen bij het aanboren van externe, (private) financiering en/of bij het aantrekken van extra kopers.

NB Deze sessie duurt 1 uur. Daarna ben je van harte welkom op de Congressmarkt (zie p. 16).

DIVERSITEIT EN HISTORISCH DENKEN IN HET DIGITALE TIJDPERK

Zaal: Lipsius 1.31

Voertaal Sprekers

Nederlands

Liesbeth Rosen Jacobson specialist informatie en archiefbeheer gemeente Haarlemmermeer

Marlou Schrover emeritus hoogleraar Universiteit Leiden

Maaïke Derksen postdoc Radboud Universiteit en erfgoed specialist Katholiek Documentatie Centrum

Bart Schmitz docent Bonaventuracollege Leiden

Dit panel verkent de manieren waarop digitalisering niet alleen de vorm van archieven structureel aan het veranderen is, maar ook het historisch onderzoek blijvend transformeert, en hoe de groeiende diversiteit van de samenleving daarin wordt vastgelegd, bevraagd en geïnterpreteerd. Hoe kan AI hierbij bijvoorbeeld een ondersteunende rol spelen in plaats van een 'bias' versterkende rol? Immers, hoe we nu het digitaal archief opslaan, ontsluiten en overbrengen bepaalt wat we over 30 à 40 jaar als historici kunnen zeggen over de cruciale ontwikkelingen van deze tijd. Bovendien bepaalt het ontsluiten van het hedendaagse archiefmateriaal vanuit welk perspectief (van welke groep is het meest bewaard?) we dat kunnen onderzoeken.

Het panel richt zich hierbij zowel op archiefvormers als historici, waarbij onder andere de keuzes van de archiefvormer wat betreft bijvoorbeeld hotspots, metadata, bestandsformaten en de gebruikersinterface aan bod komen. Maar we richten ons in dit panel vooral op de gevolgen voor de historici van de toekomst zelf, werkzaam als docent op de middelbare school, de universiteit of daarbuiten, als het gaat om de vindbaarheid, toegankelijkheid, duurzaamheid en interpreteerbaarheid van digitale bronnen vanuit meerdere invalshoeken. Dat laatste gaat specifiek om het kunnen achterhalen van de relevante context voor verschillende groepen en de dwarsverbanden die kunnen worden gelegd: met wat voor digitale methode of bronkritische houding onderzoekt de historicus van de toekomst de bronnen zodat een zo compleet mogelijk en gelaagd historisch overzicht ontstaat.

NB: Onder diversiteit wordt hier niet alleen etniciteit verstaan, maar ook andere factoren van verschil zoals gender, praktisch/theoretisch opgeleid, jong/oud, LHBTI etc.

NIEUWE PLATTELANDSGESCHIEDENIS 1: RONDETAFLGESPREK OVER DE TOEKOMST VAN DE PLATTELANDSGESCHIEDENIS

Zaal: Lipsius 1.48

Voertaal Moderator Sprekers

Nederlands

Judith Pollmann hoogleraar Universiteit Leiden

Hans Mol historicus emeritus Universiteit Leiden, Fryske Akademy en Vereniging voor landbouwgeschiedenis

Arjan Nobel publiekshistoricus Universiteit van Amsterdam

Anne Pettersen historicus Radboud Universiteit

Hans Piena conservator Openluchtmuseum en bijzonder hoogleraar Vrije Universiteit

Maïka De Keyzer historicus KU Leuven

In de Nederlandse geschiedschrijving is er traditioneel veel meer aandacht voor steden dan voor het platteland. De academische plattelandsgeschiedenis in Nederland is tot nu toe bovendien vooral 'landbouwgeschiedenis'. Over andere aspecten van het historische leven buiten de steden werd en wordt vooral op lokaal niveau wel heel veel onderzoek gedaan, maar daar is de aansluiting met het academische debat niet vanzelfsprekend. Daarom komt het niet vaak tot bovenlokale vergelijkingen in tijd en ruimte. In het grotere verhaal van de Nederlandse geschiedenis komt het platteland er nauwelijks aan te pas.

Maar inmiddels zijn er nieuwe perspectieven die daar verandering in kunnen gaan brengen; de ecogeschiedenis is aan een opmars bezig, er wordt meer aandacht besteed aan de materiële cultuur, digitale methoden maken vergelijking wellicht makkelijker, en er is ook hernieuwde belangstelling voor de politieke en culturele geschiedenis van het platteland. In dit rondetafelgesprek delen vijf deskundigen in korte bijdragen hun gedachten over de stand van zaken en agenda voor de toekomst. Ze gaan daarna onder leiding van Judith Pollmann in gesprek met elkaar en de zaal.

NORMEN VOOR HISTORICI

Zaal: Lipsius 1.18

Voertaal
Sprekers

Nederlands

Maria Grever emeritus hoogleraar Erasmus Universiteit Rotterdam en gastonderzoeker NL Lab**Herman Paul** hoogleraar Universiteit Leiden**Ruben Ros** postdoctoraal onderzoeker Universiteit Utrecht**Jan Julia Zurné** universitair docent Radboud Universiteit

Het KNHG heeft in 2023 de ethische code voor historici, genaamd *Normen voor historici*, gepubliceerd. Deze code legt de ongeschreven en bestaande normen voor historici vast en dient als leidraad in onderwijs en bij onderzoek. Tevens dienen deze normen als hulpmiddel om het professionalisme van historici aan de buitenwereld, met inbegrip van aanklagers en rechters, duidelijk te maken. Deze code heeft niet tot doel om het beroep te bevriezen of sancties uit te vaardigen, wel om de discussie over het vak te bevorderen. De beroepsvereniging van historici ziet deze code dan ook als een levend document, dat aangepast kan worden aan nieuwe situaties, ontwikkelingen, bronnen en ideeën die van invloed zijn op het vak.

In 2026 heeft een werkgroep de *Normen voor historici* aangevuld met twee actuele onderwerpen, de waarheid in het historische vak én de invloed van AI op onderzoek en onderwijs. Beide onderwerpen oefenen momenteel grote invloed uit op de professie en worden zowel op zichzelf als in combinatie behandeld in de aangepaste *Normen voor historici*. De aanvullingen op de ethische code zullen tijdens deze sessie kort worden toegelicht, waarna een discussie met de deelnemers zal plaatsvinden.

DE TOEKOMST VAN DE GESCHIEDENIS EN
DE ROL VAN DE (GESCHIED)FILOSOFIE EN DE
HISTORIOGRAFIE

Zaal: Lipsius 1.19

Voertaal
Sprekers

Nederlands

Patricia D. Gomes onafhankelijk onderzoeker**Joas de Jong** onderzoeker Planbureau Fryslân**Han van Ruler** hoogleraar Erasmus Universiteit Rotterdam

In deze sessie worden de rol en betekenis van de (geschied)filosofie en de historiografie voor de geschiedschrijving en de samenleving behandeld. Dit gebeurt vanuit drie verschillende invalshoeken waarbij Joas de Jong en Han van Ruler de bevrijdende en emancipatoire kanten van de (geschied-) filosofie belichten. Patricia D. Gomes gaat in op de negatieve kanten van zowel de (geschied)filosofie als de historiografie. Gezamenlijk stellen zij dat het geschiedenisvak alleen een vitale toekomst zal hebben als historici naar epistemologische en inhoudelijke inclusie streven en zich steeds rekenschap geven van de onderliggende ideeën van hun paradigma's.

De eerste lezing is van Joas de Jong, getiteld: *Hoe bevrijden we ons van het verleden, als wij zelf dat verleden zijn?* Aan de hand van een casus gaat hij nader in op de manier waarop organisaties vormgegeven worden door hun relaties tot het verleden, en hoe bewustwording van die relaties kan leiden tot verandering.

De tweede lezing is van Han van Ruler, getiteld: *Filosofie en emancipatie*. Hierin vraagt hij aandacht voor de verstrengeling van de mondiale geschiedenis met de westerse filosofie en de misvatting dat de westerse filosofie verantwoordelijk zou zijn voor de wereldwijde racistische ideologieën.

De derde lezing is van Patricia D. Gomes, getiteld: *Racisme is geen toeval: de rol van filosofie, geschiedschrijving en historiografie*. Zij betoogt dat deze westerse disciplines vanaf de moderne tijd op het gebied van racisme met elkaar zijn verstrengeld en dat deze verstrengeling direct of indirect het 'kwade denken' met betrekking tot mensen uit Afrika voedt en legitimeert in zowel het kennis- als in het maatschappelijk veld. Zij focust op het Nederlandse slavernijgeschiedenisbedrijf en de term 'postkolonialisme'.

Zaal: Lipsius 1.20**Voertaal**

Nederlands

Sprekers**Manon Ham** communicatiemedewerker KNHG en webredacteur Historici.nl**Maria Eskevich** Programmaleider Werk aan Uitvoering Huygens Instituut

Historici.nl is een open platform geïnitieerd door het KNHG en het Huygens Instituut. Het is dé website voor iedereen met een serieuze interesse in geschiedenis. Op de website zijn door diverse auteurs geschreven bijdragen en actuele thematische dossiers te vinden, evenals vacatures en evenementen.

De website is inmiddels aan vernieuwing toe en we nodigen de bezoekers van de Historicidagen van harte uit om met ons mee te denken. Tijdens deze sessie gaan we in discussie over de vorm én de inhoud van Historici.nl. Hoe en waarvoor gebruik je de website? Welke onderwerpen mis je nog? Heb je ideeën voor een bijdrage? En hoe moet de website er volgens jou uitzien? Kom langs en deel je mening met ons en elkaar. Zo maken we Historici.nl samen nóg beter.

THE FUTURE OF DUTCH ATLANTIC HISTORYZaal: Lipsius 1.21**Voertaal**

Nederlands en Engels

Sprekers**Michiel van Groesen** hoogleraar Universiteit Leiden**Alexander B. Bick** associate professor University of Virginia**Johan Visser** promovendus Universiteit Leiden**Mariana C. França** universitair hoofddocent Universiteit Leiden

De stad Leiden vervult een centrale rol in kennis over het Nederlandse verleden. In deze sessie reflecteren drie sprekers op de connectie tussen Leiden en de vroegmoderne Atlantische wereld - over de Leidse mercator sapiens Johannes de Laet, over de historische rol van de West-Indische Compagnie als kennis- en bestuursorgaan, en over de digitale toekomst van het onderzoek naar de West-Indische Compagnie. Tijdens deze sessie zal het boek *Minutes of Empire* worden gepresenteerd, en zal het publiek kennis kunnen maken met een gedigitaliseerde kijk op het Nederlandse verleden in de Atlantische wereld.

LESJE GELEERD? EEN TALKSHOW OVER PARLEMENTAIRE ENQUÊTES

Zaal: Lipsius 1.23

Voertaal
Moderator

Nederlands
Wiek van Gemert promovendus Centrum voor Parlementaire Geschiedenis
Radboud Universiteit

Spreekers

Fons Meijer onderzoeker Centrum voor Parlementaire Geschiedenis
Radboud Universiteit
Ronald Kroeze hoogleraar en directeur Centrum voor Parlementaire
Geschiedenis Radboud Universiteit
Laurien Crump onderzoeker Centrum voor Parlementaire Geschiedenis
Radboud Universiteit
Hanco Jürgens historicus Universiteit van Amsterdam en Duitsland Instituut
Amsterdam
Met bijdragen van ervaringsdeskundigen met parlementaire enquêtes.

De Nederlandse politiek kent een rijke traditie van 'leren van het verleden' en toekomstgerichte geschiedbeoefening: de parlementaire enquête. Waar gingen die enquêtes over? Hoe zag dat leerproces er uit? En wat betekent het als politici op de stoel van historici gaan zitten? Deze en andere vragen komen voorbij tijdens de talkshow *Lesje geleerd?*

Historicus Wiek van Gemert gaat in gesprek met historici en ervaringsdeskundigen over deze unieke manier van toekomstgericht werken in heden en verleden. De talkshow bestaat uit drie gesprekken. Eerst vertellen Ronald Kroeze en Hanco Jürgens over de parlementaire enquête in heden en verleden. Hoe is de parlementaire enquête uitgegroeid tot het zwaarste instrument van de Tweede Kamer en is het eigenlijk wel een geschikt middel om te leren van het verleden? Het tweede panel, bestaande uit Laurien Crump en Fons Meijer gaat in op twee specifieke enquêtes: die naar de Bijlmerramp en Srebrenica. Hoe verliepen deze enquêtes, (hoe) hebben deze gebeurtenissen nog altijd impact als bron van lessen en wat zegt dit alles over de tijd waarin de enquêtes plaatsvonden? In het laatste gesprek vertellen twee ervaringsdeskundigen hoe het is om te werken aan een parlementaire enquête. Hoe gaat een commissie te werk, welke rol speelt geschiedenis in de onderzoekspraktijk en staat leren eigenlijk wel centraal?

Tussen de gesprekken door wordt het publiek getest over hun kennis van de markante geschiedenis van Nederlandse parlementaire enquêtes.

'EENS EEN LEUK PROJECT OVER MIGRATIE' EN ANDERE CLICHÉS ROND PARTICIPATIEF ERFGOED EN SUPERDIVERSITEIT. AVONDLESSEN UIT CAFÉ BAOBAB.

Zaal: Lipsius 1.31

Voertaal

Nederlands
Thirza Vandenabeele wetenschappelijk medewerker Universiteit Gent

Veel goede bedoelingen en een stevige dosis enthousiasme. Daar begint elk goed erfgoedproject mee: Of het nu met de klas, vanuit een museum of binnen een organisatie is. Migratie is tegenwoordig een populair thema om 'participatief' mee aan de slag te gaan, maar het heeft ook heel wat valkuilen.

In deze workshop willen we die bespreekbaar maken, vertrekkend van onze eigen ervaringen in Café Baobab. Vanuit deze legendarische aankomstplek voor Afrikaanse diaspora in Gent, werd in december 2025 een boeiend traject opgestart waarin de vele verborgen geschiedenissen rond Baobab naar boven worden gebracht, samen met de rechtstreeks betrokkenen bij het café.

We gebruiken hiervoor de methode *negotiating narratives*, een innovatieve co-creatieve methode gericht op democratisering van erfgoed in superdiversiteit, die in de afgelopen jaren werd uitgewerkt in het kader van het baanbrekend participatief erfgoedproject De Vierkante Kilometer.

Wat zijn de mogelijkheden en de beperkingen? Hoe werkt het precies? En op welke manier worden instrumentalisatie, tokenisme en extractivisme erdoor tegengegaan? Na een korte introductie over het project en de uitdagingen, gaan we met de aanwezigen in gesprek rond drie spanningsvelden en de bijhorende clichés: (1) tussen participatie en gemeenschap, (2) tussen oral history en vertrouwen, en (3) tussen positionaliteit en *storytelling*.

In de workshop reflecteren we op de manier waarop betrokkenheid, macht, verantwoordelijkheid en zorg een rol kunnen spelen in de toekomstige publiekshistorische praktijk. Deze workshop biedt geen vast recept maar wel handvatten en vooral de uitnodiging met elkaar in gesprek te blijven gaan.

EEN GEZAMENLIJKE TOEKOMST VOOR HISTORICI EN ARCHIVARISSEN?

Zaal: Lipsius 1.33

Voertaal
Moderator
Sprekers

Nederlands

Carolien Boender projectleider verhuizing Collectie Overijssel

Merel de Bruin archiefinspecteur Collectie Overijssel

Maartje van Gelder hoogleraar Universiteit van Amsterdam

Petra Links directeur Gelders Archief

Annemieke Romein postdoctoraal onderzoeker HAIcu/Universiteit Twente

De toekomst van de historicus en archivaris zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Toch groeiden beide vakgebieden steeds een stukje verder uit elkaar. De archivaris van de toekomst doet zelf geen historisch onderzoek meer, maar is een expert op het gebied van digitaal beheer en wetgeving. Hij of zij richt zich op digitale dienstverlening aan burgers in de breedste betekenis en laat raadpleegomgevingen bouwen waar de oude inventarisindeling is losgelaten. Maar kan de historicus van de toekomst dat nog volgen? Kortom, het is tijd om te onderzoeken welke toekomst historici en archivariissen delen en hoe ze daarin kunnen samenwerken.

De Archiefwet 2026 betekent een nieuwe stap in een langere lijn van archiefdienstverlening, die bepaald werd door gedachten over bijvoorbeeld archieven en democratie, openstelling voor onderzoek en digitalisering. Daardoor representeert de nieuwe Archiefwet net als zijn voorgangers maatschappelijke veranderingen. Wat is het effect daarvan op historisch onderzoek?

Doorzoekbaarheid, digitalisering en *full text search* staan op gespannen voet met privacywetgeving. De nieuwe Archiefwet lijkt meer ruimte te bieden om archieven 'geheel beperkt openbaar' te maken. Wat betekent dit en wat is het effect op historisch onderzoek?

Voor zowel archivariissen als historici speelt dataficieren een cruciale rol. Maar vinden zij elkaar ook echt op dit terrein? Biedt het project HAIcu een samenwerkingsmodel voor de toekomst?

Hierna volgt een korte reflectie van Maartje van Gelder, vanwege haar onderzoek naar machtsvertoon d.m.v. archieven in de vroegmoderne tijd. De sessie sluit af met een discussie onder leiding van Carolien Boender.

TOETSING VAN HISTORISCHE ONDERZOEKSVAAARDIGHEDEN IN TIJDEN VAN AI: EEN CASE STUDY

Zaal: Lipsius 1.47

Voertaal
Sprekers

Nederlands

Robert Boonstra lerarenopleider geschiedenis Windesheim

Amieke Bouma lerarenopleider geschiedenis Windesheim

De opkomst van Generatieve Kunstmatige Intelligentie (GenAI) heeft grote gevolgen voor de inrichting en inhoud van het onderwijs. Zo wordt gebruik van GenAI geassocieerd met een vermindering van informatieverwerkingsvaardigheden, kritisch denkvermogen van studenten, en belemmering van sociale leerprocessen door gebrek aan *face-to-face* interacties. AI wordt door studenten ingezet bij het uitvoeren van zelfstandige complexe talige opdrachten. Het formuleren van onderzoeksvragen, samenvatten, ordenen en analyseren van primaire en secundaire bronnen, en zelfs schrijven van gehele papers kan allemaal uitbesteed worden aan AI. De drempel om *large language models* (LLM's) in te zetten is laag, en fraude aantonen is ingewikkeld.

Veel opleidingen zoeken nog naar een antwoord. Zo stellen opleidingen zich de vraag of en zo ja hoe (werken met) GenAI geïntegreerd moet worden in de opleidingspraktijk en wat GenAI betekent voor de validiteit en betrouwbaarheid van toetsing. De overstap naar 'AI-proof' assessmentmethoden binnen gecontroleerde settings staat tegenover de wens om studenten in toenemende mate van zelfstandigheid onderzoek te laten uitvoeren.

Hoe kunnen historische onderzoeksvaardigheden dan getraind en getoetst worden in tijden van AI?

Tijdens de sessie presenteren de sprekers het nieuwe ontwerp voor een vak historisch onderzoek voor derdejaars studenten aan de tweedegraads lerarenopleiding Geschiedenis in Zwolle. Ze hebben dit vak grondig herzien vanwege de invloed van GenAI op het onderwijs- en beoordelingsproces enerzijds en het werk dat studenten voor het vak inleveren anderzijds.

NIEUWE PLATTELANDSGESCHIEDENIS 2: LUISTEREN NAAR STEMMEN VAN ONDEROP

Zaal: Lipsius 1.48

Voertaal Sprekers

Nederlands

Anne-Goaitske Breteler zelfstandig publiekshistoricus
Arjan Nobel publiekshistoricus Universiteit van Amsterdam
Anne Petterson historicus Radboud Universiteit

Oral history als bron en methode zorgde vanaf de jaren 1970 voor een democratisering van de geschiedschrijving. Maar in de praktijk is er vaak spanning tussen de stem die vertelt en de stem van de historicus. In deze sessie richten we ons op oral history en plattelandsgeschiedenis. Juist bij plattelandsgeschiedenis spelen vooroordelen vaak een grote rol en is er sprake van een top-down perspectief.

Hoe kunnen we met behulp van oral history echt werk maken van inclusieve geschiedenis en ons begrip van plattelandsgemeenschappen van vroeger en nu vergroten? In deze sessie willen we deze vragen, aan de hand van het begrip *shared authority*, nader verkennen. Daarbij is dialoog het uitgangspunt en de basis voor een participatieve historische cultuur. Op die manier krijgen we bovendien subalterne perspectieven beter in beeld. Dat is belangrijk, niet alleen voor historici maar ook voor beleidsmakers. Zeker in tijden waarin op het platteland een toenemende afstand wordt ervaren tot 'Den Haag'.

De sessie bestaat uit twee onderdelen. In het eerste deel vertelt een drietal onderzoekers over hun ervaringen met het toepassen van oral history in plattelandsgeschiedenis en de rol van *shared authority* daarin. Wie komen aan het woord, waarom zijn deze stemmen van belang voor rurale geschiedenis, en hoe kunnen we deze verhalen beter zichtbaar maken? In het tweede deel gaan we samen aan de slag: we beluisteren en bediscussiëren een aantal interviewfragmenten uit bestaande audiocollecties.

COMBINATIESESSIE: OFFLINE CHAT: GESCHIEDENIS VOOR EEN DIGITALE TOEKOMST

Zaal: Lipsius 1.18

Voertaal Sprekers

Nederlands

Susan Aasman hoogleraar Rijksuniversiteit Groningen
Peter van Dam hoogleraar Universiteit van Amsterdam
Sophie Ham conservator Digitale Collecties Koninklijke Bibliotheek
Fieke Jansen onderzoeker Universiteit van Amsterdam
Hanco Jürgens historicus Universiteit van Amsterdam
en Duitsland Instituut Amsterdam
Thomas Smits universitair docent Universiteit van Amsterdam

Nu kunstmatige intelligentie alle delen van de historische praktijk op losse schroeven lijkt te zetten is het de hoogste tijd om de digitale samenleving zelf te historiseren. Deze is immers niet van vandaag of gisteren. Dat blijkt wel uit de lange geschiedenis van de automatisering bij bedrijven en publieke instellingen vanaf de jaren 1950, uit de introductie van 'cliometrics' door historici in de jaren 1970, de opkomst van de microchip, spelcomputers en de 'personal computer' in huishoudens in de jaren 1980 en de stormachtige ontwikkeling van digitale platforms vanaf de jaren 1990.

De geschiedenis van de digitalisering werd vaak voorgesteld als een globaliseringsgeschiedenis, waarin de wereld steeds meer verbonden raakte en uniform werd. In de eenentwintigste eeuw echter blijken ook nationalistische en populistische stemmen te profiteren van de sociale media.

In dit panel willen we met elkaar in gesprek gaan over de vraag waarom historici in Nederland zo weinig aandacht hebben gehad voor het belang van digitalisering voor de recente geschiedenis én voor de geschiedschrijving. We relateren de ontwikkelingen in Nederland aan wat we in omringende landen zien om na te gaan welke trends grensoverschrijdend en welke regionaal specifiek waren. Wat kunnen we leren van de geschiedenis van de digitalisering in andere landen? Met korte pitches willen we vooral met elkaar in gesprek gaan over de impact van digitalisering op zowel de samenleving als op onze beroepspraktijk. Een panel zonder mobiele telefoon, tablet of laptop. We moedigen iedereen aan om eigen objecten mee te nemen die deze geschiedenis kunnen illustreren.

POSITION YOURSELF TO THE FUTURE OF CULTURAL HISTORY

Location: Lipsius 1.19

Language Organisers

English

Juan Bouw PhD/RMa Council of the Huizinga Institute for Cultural History

Pia van de Schaft PhD/RMa Council of the Huizinga Institute for Cultural History

Zacharoula Mouzouri PhD/RMa Council of the Huizinga Institute for Cultural History

What is your position on the future challenges and promises of cultural history? This guiding question structures an interactive 45-minute session facilitated by the PhD/RMa Council of the Huizinga Institute for Cultural History.

The Huizinga Institute brings together early-career and senior historians from a wide range of disciplinary backgrounds who all engage with cultural history. Building on this diversity, the session invites participants from all career stages and fields of expertise to take part in a "positionality game" on the future of the discipline. Participants respond to a series of pressing statements, collected by Huizinga Research Masters' students, by positioning themselves physically in the room along five defined stances: strongly disagree, somewhat disagree, neutral, somewhat agree, and strongly agree. Each round is followed by a short, moderated discussion in which participants are invited to explain their positions and exchange their views. Statements may address issues such as the accessibility of historical writing, the revision of the historical canon, and the social responsibilities of cultural historians. By bringing together students, PhD candidates, postdoctoral researchers, professors, historians working in the cultural sector, and other interested participants, the session fosters an open and transgenerational exchange on the present and future of (cultural) history. The embodied format encourages active engagement and opens up the opportunity for discussion in a low-threshold space to collectively imagine a possible future for historical research, teaching, and professional practice.

NB The duration of this session is 45 minutes. Afterwards, you are welcome to browse the Congressmarkt (conference market) (see p. 16).

COMBINATIESESSIE: GESCHIEDENIS EN BELEID IN DE PRAKTIJK

Zaal: Lipsius 1.21

Voertaal Sprekers

Nederlands

Harm Kaal hoogleraar Radboud Universiteit

Ellen van Reuler docent Instituut Politieke Wetenschap Universiteit Leiden

In deze sessie wisselen we van gedachten over wat geschiedenis - als het verleden, maar ook als benadering - bij kan dragen aan het beleidsproces. Daarmee is de sessie relevant voor academici die onderzoek doen of onderwijs geven op het snijvlak van geschiedenis en beleid, maar ook voor historici die reeds werkzaam zijn binnen het beleidsproces en (jonge) historici die een carrière als bijvoorbeeld beleidsadviseur overwegen.

De sessie bestaat uit twee delen:

Allereerst zullen de organisatoren een korte inleiding verzorgen. Hierin bespreken zij onder andere benaderingen om het verleden met het heden (en de toekomst) te verbinden (bijvoorbeeld de analogie). Daarnaast gaan zij in op de specifieke kwaliteiten van historisch redeneren voor de analyse van actuele maatschappelijke vraagstukken (bijvoorbeeld contextualiseren).

Voor het tweede deel van de sessie is een panel van historici die als beleidsmaker werkzaam zijn binnen diverse ministeries en het *Science for Policy* programma (OCW) uitgenodigd. Op basis van vragen uit de zaal zullen zij met de deelnemers en elkaar in gesprek gaan. Een greep uit de onderwerpen die besproken zouden kunnen worden:

- Hoe sla je effectief de brug tussen wetenschap en beleid (bijvoorbeeld taalgebruik en timing)?
- Wat zijn de verschillen tussen academische kennisproductie en de kennis en expertise die beleidsmakers verwachten?
- Casusbesprekingen van beleidsprocessen waarin historische kennis een rol speelde.

HISTORISCHE KENNISGEMEENSCHAPPEN: COMMUNITY ENGAGED/SERVICE-LEARNING EN TOEKOMSTIG ONDERZOEK SAMEN MET DE SAMENLEVING

Zaal: Lipsius 1.23

Voertaal Sprekers

Nederlands

James Kennedy hoogleraar Universiteit Utrecht
Nicolas Standaert emeritus hoogleraar KU Leuven
Christianne Smit universitair hoofddocent Universiteit Utrecht
Karel Van Nieuwenhuyse hoogleraar KU Leuven
Roel Frakking universitair docent Universiteit Utrecht
Arjan Nobel publiekshistoricus Universiteit van Amsterdam
Laura van Hasselt universitair docent Universiteit van Amsterdam
Paul van Trigt universitair docent Universiteit Leiden

De discipline geschiedenis bevindt zich in een ingrijpende transitie. Het klassieke, technocratische kennisregime – waarin universiteiten fungeerden als primaire producenten en verspreiders van historische kennis – verliest terrein. De democratisering van kennis en de informatierevolutie maken dat de samenleving als dusdanig een kennisgemeenschap op zich is geworden. Kenniscreatie en -overdracht zijn tweerichtingsverkeer geworden, en veronderstellen wederkerige relaties tussen academia en samenleving. Dit dwingt vervolgens tot reflectie over welke perspectieven, stemmen, bronnen, onderwerpen en waarden in te sluiten in historisch onderzoek. Deze panelsessie verkent één manier om deze uitdaging aan te gaan: door middel van *Community Engaged/Service-Learning* (CEL/CSL). Hierin werken studenten, docenten en maatschappelijke partners samen om complexe problemen aan te pakken tot voordeel van elke betrokkene, en met het oog op de creatie van bredere perspectieven op kennis. CEL/CSL-projecten lokken prangende vragen uit, niet alleen over wie geschiedenis maakt en welke bronnen en perspectieven we betrekken, maar ook heel fundamenteel over epistemologische kwesties: hoe verhouden academische distantie en maatschappelijke betrokkenheid (m.i.v. meerstemmigheid) zich tot elkaar? Een brede, prikkelende introductie over CEL/CSL wordt gevolgd door concrete casestudies als illustratie van hoe historische *knowledge commons* verlopen via CEL/CSL. Hierna gaan we in debat over de toekomst van de discipline geschiedenis, de noodzaak van de creatie van kennisgemeenschappen in het historisch metier, en de rol van historici en samenleving in democratische kennisvorming.

VAN PITCH TOT PRAKTIJK: JONG KNHG OVER GESCHIEDENIS VAN MORGEN

Zaal: Lipsius 1.29

Voertaal Sprekers

Nederlands

Diedelot Denessen promovendus Rijksuniversiteit Groningen en bestuurslid Jong KNHG
Anna van Velzen redacteur digitaal erfgoed bij Erfgoed Gelderland, junior conservator bij het Museum voor de Verpleegkunde en voorzitter Jong KNHG
Iris Engel afgestudeerd in ResMa Politics, Culture and National Identities en bestuurslid Jong KNHG
Xia van Beuningen hoor- en beslismedewerker bij IND en penningmeester Jong KNHG
Sam ter Welle educatiemedewerker Verzetsmuseum en bestuurslid Jong KNHG
Marinka van Dijk communicatiemedewerker Huygens Museum en bestuurslid sociale media Jong KNHG
Anna Lentink afgestudeerd in History and Philosophy of Science en secretaris Jong KNHG

In deze interactieve sessie nodigt Jong KNHG je uit om samen na te denken over de toekomst van geschiedenis. De Jong KNHG-bestuursleden presenteren drie concrete casussen vanuit hun studie- en werkervaring. Als beginnende historici vormen wij immers ook zelf de toekomst van geschiedenis. We zullen bijvoorbeeld de baankansen van jonge historici in het werkveld bespreken, en hoe AI hierin een rol moet, of zal, spelen.

Deelnemers worden uitgenodigd om in groepjes een casus te bespreken. Deze bevindingen zullen we samenvatten tijdens de sessie. Op deze manier creëren we een *feedbackloop*. Deze methode, afkomstig van interdisciplinaire onderzoeksvelden, geeft in korte tijd een concreet beeld van de besproken casussen en oplossingen. De sessie laat deelnemers zo niet alleen reflecteren op de casussen, maar presenteert *key takeaways* die door de deelnemers kunnen worden meegenomen naar het werkveld.

Deze interactieve sessie laat startende historici en gevestigden uit het werkveld samen nadenken over de toekomst van geschiedenis.

NIEUWE RICHTINGEN IN DE GESCHIEDENIS VAN DE DEMOCRATIE

Zaal: Lipsius 1.31

Voertaal Moderator Sprekers

Nederlands

Anne Heyer universitair docent Universiteit Leiden

Dirk Alkemade onderzoeker Universiteit Leiden

Camille Creyghton universitair docent Universiteit Utrecht

Matthijs Lok universitair docent Universiteit van Amsterdam

Ruben Ros postdoctoraal onderzoeker Universiteit Utrecht

In de recente jaren hebben Nederlandse historici veel geschreven over de (vroege) ontwikkeling van democratie in Nederland en in West-Europa. Opvallend daarbij is de methodologische breedte van de recente geschiedschrijving: studies gebruiken ideeën, historische, biografische, computationele, vergelijkende benaderingen. In dit panel willen we ons buigen over de vraag 'hoe ziet toekomstig onderzoek naar de geschiedenis van democratie in Nederland en West-Europa eruit?' Deze vraag willen we beantwoorden door middel van een hypothetisch format, waarbij we uitgaan van de denkbeeldige situatie dat iedere spreker één miljoen euro ontvangt om een project op te zetten om onderzoek te doen.

- Dirk Alkemade deed onderzoek naar de ontwikkeling van (radicaal)democratisch denken in het Nederlandse revolutietijdvak, en richtte zich daarbij op de persoon van Pieter Vreede.
- Camille Creyghton doet onderzoek naar transfer van ideeën onder politieke ballingen van diverse nationale herkomst in een aantal Europese steden in de periode 1830-1848 en schrijft een bijdrage aan de *Re-Imagining Democracy* serie.
- Matthijs Lok doet vanuit een internationaal-vergelijkend perspectief onderzoek naar de opkomst van anti-verlicht en conservatief denken in de achttiende en negentiende eeuw.
- Ruben Ros deed onderzoek naar technocratisch denken in Nederlandse parlementaire debatten en maakte daarbij gebruik van computationele technieken.
- Anne Heyer zal optreden als moderator. Vanuit een internationaal vergelijkend perspectief doet zij onderzoek naar politieke partijen, populisme, sociale bewegingen en democratie in Europa in de negentiende eeuw.

PILOT SESSIE OORLOGSCAFÉS

Zaal: Lipsius 1.47

Voertaal Moderatoren

Nederlands

Denise Schreuder docent en buitenpromovendus ESHCC Erasmus Universiteit Rotterdam

Pieter van den Heede docent en onderzoeker ESHCC Erasmus Universiteit Rotterdam

Sprekers

Kai Bloemers geschiedenisdocent, vicevoorzitter van Stichting Werkgroep Herkenning en onderzoeker familiegeschiedenis van collaboratie

Marjonne Maan geschiedenisdocent, vicevoorzitter VGN Kleio en onderzoeker familiegeschiedenis van collaboratie

Familieonderzoek is *booming*, ook onder hedendaagse nakomelingen van Joodse slachtoffers, verzetsmensen en collaborateurs. De huidige discussie over de digitale toegankelijkheid van het CABR-archief heeft het misverstand versterkt dat dergelijke dossiers dé sleutel bieden tot deze vaak verzwegen of verborgen familiegeschiedenissen. In de praktijk blijkt dit echter zelden het geval. Ondanks duidelijke communicatie van betrokken instellingen en doorverwijzingen naar aanvullende bronnen, blijft een cruciale vraag onderbelicht: hoe voer je als nakomeling zo'n zoektocht concreet uit?

Waar begin je? Welke obstakels kom je tegen? En hoe ga je verder als archiefdossiers zwijgen, fragmentarisch zijn of confronterende informatie opleveren?

Geïnspireerd door Vlaams voorbeeld, dient deze sessie ter introductie van het format van de oorlogscafés in Nederland. Ervaren familieonderzoekers Kai en Marjonne gaan in gesprek met het publiek over hun methodiek, bronnen en valkuilen en de impact van hun zoektocht: wat betekent dit voor hun familieverhoudingen, identiteit en positie in het heden? Het laatste half uur is gericht op publieksfeedback en verkenning van mogelijke aansluiting bij thematisch-gerelateerde onderwijs- en erfgoedpraktijken.

DE TOEKOMST VAN ARCHIEF: DRIE KEER EEN ARCHIEFPERSPECTIEF OP DIGITALE BRONNEN

Zaal: Lipsius 1.48

Voertaal Sprekers

Nederlands

Esther Monteiro Snepvangers projectleider e-depot en green IT Erfgoed Leiden en Omstreken

Relinde Reuvekamp projectleider digitale archieven Erfgoed Leiden en Omstreken

Joris van Maanen archivist en studiezaalmedewerker Erfgoed Leiden en Omstreken

Hoe ziet de toekomst van archieven eruit? Hoe staat het met alle digitale ontwikkelingen? Vanuit drie zeer verschillende perspectieven geven medewerkers van Erfgoed Leiden en Omstreken hun antwoord op deze vragen. Daarna is er tijd en ruimte voor discussie.

Bij de term digitale duurzaamheid wordt in de archiefwereld in de meeste gevallen gerefereerd aan het toegankelijk houden van digitale objecten. Steeds meer erfgoedinstellingen denken echter ook over digitale duurzaamheid in de zin van klimaatimpact verkleinen. Want wist je dat de IT wereldwijd net zoveel CO2 uitstoot als de commerciële luchtvaart? Esther Monteiro Snepvangers vertelt over de impact van IT en welke maatregelen Erfgoed Leiden neemt om dit te verkleinen.

De laatste jaren zijn e-depots (depots voor digitaal archief) een stuk verder ontwikkeld. Wat komt er kijken bij het gebruik van zo'n e-depot en hoe breng je archief daarnaar over? Hoe houd je deze collecties toegankelijk en hoe zorg je ervoor dat je over 50 jaar de bestanden ook nog kunt openen? Relinde Reuvekamp deelt hoe het opzetten van het e-depot bij Erfgoed Leiden 7 jaar geleden begon met pionieren (en dat nog steeds wel is) en welke kennis er inmiddels is opgedaan.

Naast de archieven die op dit moment al digitaal gevormd worden, worden er ook grote hoeveelheden papieren archief gescand en online aangeboden. Onderzoekers van over de hele wereld kunnen zo makkelijker dan ooit bij de stukken! Maar er kleven ook risico's aan dit digitaliseren. Wat zijn die risico's? En wegen die op tegen de voordelen van het digitaliseren? Wat kunnen we doen om de nadelen tegemoet te komen? Joris van Maanen zet een aantal van de risico's op een rijtje vanuit zijn praktijkervaring op de studiezaal.

VERBODEN TE VERZAMELEN? CONTROVERSE EN DILEMMA'S IN HET RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN

Locatie: Rijksmuseum van Oudheden

Voertaal Verzamelpunt Sprekers

Nederlands

13.30 uur bij congresbalie, hal Lipsius

Timo Epping educator Rijksmuseum van Oudheden

Petra Hogenboom-Meijerink educator Rijksmuseum van Oudheden

Hoe moet een archeologisch museum er volgens jou uitzien? Horen daar menselijke resten in thuis? Welke oudheid tonen beelden uit het verre verleden ons die in latere eeuwen sterk aangevuld en daarmee aangepast zijn? Hoe ga je met groepen leerlingen en met reguliere bezoekers in gesprek over religie?

In 2016 opende het Rijksmuseum van Oudheden (RMO) de vernieuwde afdeling Egypte en Nubië. Eén beslissing haalde het landelijke nieuws: het uitgekakte, naakte lichaam van een overleden jongen uit het oude Egypte keerde niet meer terug in de vaste presentatie. Daar legde het RMO voor zichzelf de grens: het presenteren van menselijke resten is toegestaan, maar alleen op waardige wijze en functioneel voor het verhaal dat in een tentoonstelling wordt verteld. Deze beslissing zorgde voor verschillende reacties; de discussie over dit onderwerp blijft intern én met bezoekers gevoerd worden.

Maar ook een ander, op het oog minder controversieel object kan tot hoogoplopende discussies leiden: de Apollo Omphalos op de eerste etage van het RMO. Het beeld is lastig exact te dateren, maar het is in de 16de en 17de eeuw flink aangevuld. Kijken we in het museum dan eigenlijk nog wel naar de oudheid? Welk verhaal vertel je als museum aan het publiek? Moet je dit beeld dan eigenlijk wel tentoon willen stellen?

Educatoren Petra Hogenboom-Meijerink en Timo Epping gaan aan de hand van deze en enkele andere casussen in het museum graag met je in gesprek over deze kwesties. Door in een interactieve sessie 'op zaal' samen te kijken en discussiëren denken we na over het museum van de toekomst: over de rol van en perspectieven op de collectie van het RMO en over de plek die het museum in zou kunnen of moeten nemen in de samenleving... voor iedereen!

ZATERDAG 29 AUGUSTUS

Pieterskerk – Arjen Veldt

Programma in 't kort

8.30 - 11.00 uur	Registratie	Centrale hal	
9.00 - 11.00 uur	Congresmarkt	Centrale hal	
9.00 - 10.30 uur	Sessieronde 6	1e verdieping	p. 86-94
10.30 - 11.00 uur	Koffie	Centrale hal	
11.00 - 12.30 uur	Slotprogramma: OVT ter plekke	0.11	p. 27
12.30 - 12.45 uur	Aankondiging Historicidagen 2028 & Afsluiting Historicidagen 2026	0.11	
12.45 uur	Lunch to go	Centrale hal	

AI EN HET VOC-ARCHIEF: EEN HANDS-ON WORKSHOP MET DIGITALE ONDERZOEKSTOOLS

Zaal: Lipsius 1.18

Voertaal Sprekers

Nederlands (English possible)

Lodewijk Petram senioronderzoeker Huygens Instituut

Kay Pepping junioronderzoeker Huygens Instituut

Melinda Susanto outreach manager Huygens Instituut

Stella Verkijk junioronderzoeker en promovenda Huygens Instituut en Universiteit van Amsterdam

In deze praktische workshop gaan deelnemers zelf aan de slag met nieuwe onderzoekstools die binnen het GLOBALISE-project zijn ontwikkeld voor het VOC-archief.

Na een korte introductie krijgen deelnemers een eerste blik op een bètaversie van het GLOBALISE-platform (lancering eind 2026). Hierin zijn 5 miljoen scans van uit Azië en Zuid-Afrika overgezonden documenten toegankelijk gemaakt met AI-methoden (handschriftherkenning en *natural language processing*), gecombineerd met grondige historische contextualisering. In deze workshop ligt de nadruk op actief experimenteren: deelnemers verkennen zoekmogelijkheden en doen ervaring op met het interpreteren van zoekresultaten en data waarbij AI op verschillende punten een rol kan hebben gespeeld. Dit vormt de basis voor een afsluitende discussie en reflectie op de inzet van AI in historisch onderzoek en de omgang met koloniale archieven.

This workshop introduces participants to research tools developed within the GLOBALISE project to explore the archives of the Dutch East India Company (VOC). Participants will experiment with a beta version of the GLOBALISE research portal, engage in hands-on exercises, and reflect on the opportunities and limitations of AI in historical research.

The session is open to a broad audience, requires no prior experience and will be conducted in English if non-Dutch-speaking participants are present. Participation from non-Dutch speakers is explicitly encouraged, as one of the aims of the GLOBALISE project is to enhance the accessibility of the VOC archives for an international audience. Please note that for some interactive components, a basic knowledge of Dutch may be required.

TEN DIENSTE VAN DE SAMENLEVING. UITWISSELING TUSSEN FAMILIEONDERZOEKERS EN HISTORICI OVER ONDERZOEK NAAR 'PIJNLIJKE VERLEDENS'

Zaal: Lipsius 1.21

Voertaal Sprekers

Nederlands

Barbara Boender CBG Centrum voor familiegeschiedenis

Coen van Galen Radboud Universiteit

Iwona Gusc Erasmus Universiteit Rotterdam

Yvette Kopijn Stichting VerhalenOverLeven

Lauren Lauret Universiteit Leiden

Michael Schuling Stichting Werkgroep Herkenning

Jean Jacques Vrij Surinaamse Genealogische Vereniging

Jan Julia Zurné Radboud Universiteit

In deze sessie gaan historici en familieonderzoekers in gesprek over *best practices* van en nieuwe ideeën voor uitwisseling. Vooral wanneer de te onderzoeken familiegeschiedenis een 'pijnlijk verleden' betreft, is het geen gemakkelijke opgave hier een weg in te vinden. Inhoudelijke uitdagingen zijn bijvoorbeeld historische context en een gebrek of juist overvloed aan vaak complex bronnenmateriaal. In de bronnen is de stem van de voorouder(s) zelf vaak niet aanwezig of sterk vervormd. Ook emotioneel kan een duik in een door geweld getekend familieverleden zwaar zijn. Academische onderzoekers die dezelfde 'pijnlijke verledens' onderzoeken kunnen zich op diverse manieren inzetten om familieonderzoekers te faciliteren. Bijvoorbeeld door te ijveren voor betere toegankelijkheid van bronnenmateriaal (digitalisering), advies te geven over het interpreteren van bronnenmateriaal, of door bij te dragen aan herdenkingsactiviteiten. Andersom zijn voor wetenschappers de kennis en vragen die familieonderzoekers verzamelen van belang. Bij alle vormen van 'pijnlijke verledens' dienen wetenschappers zich bovendien bewust te zijn van de emotionele lading die familieonderzoek kan hebben.

Waar hebben familieonderzoekers behoefte aan? Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen familieonderzoek en academisch historisch onderzoek? Wat kunnen (familie)onderzoekers van elkaar leren in gesprek over 'pijnlijke verledens'? En hoe kunnen we de uitwisseling verder bevorderen?

GESCHIEDENIS VOOR DE TOEKOMST

Zaal: Lipsius 1.23

Voertaal
Sprekers

Nederlands

Constant Hijzen historisch adviseur Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en research fellow Institute of Security and Global Affairs Universiteit Leiden

Adriaan van Veldhuizen strategisch adviseur Nationale Politie

Op een conferentie over de toekomst van geschiedenis is het ook zinvol om over het omgekeerde te spreken: geschiedenis van de toekomst. Historici hebben namelijk uitstekende kaarten om de toekomst vorm te geven. Toch doen we daar nog te weinig mee. Buiten de muren van de wetenschap dreigt het verleden in het vergeethoekje te belanden: het is zelden leidraad voor besluiten, maar komt pas bij de borrel ter tafel. De Britse historicus Christopher Andrew plakte daar een heus label op: *historical attention deficit disorder* (HADD).

We geven concrete voorbeelden en aanknopingspunten om de kennis, vaardigheden en theorie van historici toe te passen buiten de academie. We richten ons in het bijzonder op de praktijk van het veiligheidsdomein.

In de inleiding bespreken we vanuit het politie- en inlichtingenveld wat het verleden, de historische methode en geschiedtheorie toevoegen aan werkzaamheden in het veiligheidsdomein. Op basis van eigen ervaring schetsen wij hoe onze historische achtergrond helpt om actuele problemen op te lossen en geïnformeerde toekomstbeelden te presenteren.

Dan maken we het concreet en lossen we een moordzaak op. Zo merken we hoe rechercheurs eigenlijk hetzelfde doen als historici: bronkritiek, *source corroboration*, discoursanalyse en narrativiteit aanbrengen in een bak met chaos.

Tot slot richten we ons wél op het verleden. We gaan we na welke aangrijpingspunten de Koude Oorlog biedt voor wat tegenwoordig de *grey zone* wordt genoemd. Wat behelst 'leren' van die geschiedenis in dit geval eigenlijk, wat is er problematisch aan en wat nuttig?

Aan het eind hebben de deelnemers een goed beeld van wat historici, hun methode en hun theorie aan de veiligheidspraktijk kunnen toevoegen.

DE BRUG TUSSEN DE HISTORISCH
ONDERZOEKER EN ARCHIEFPROFESSIONAL

Zaal: Lipsius 1.28

Voertaal
Moderator
Sprekers

Nederlands

Ingmar Vroomen wetenschappelijk adviseur Stadsarchief Rotterdam
Maarten van Dijck universitair hoofddocent Erasmus Universiteit Rotterdam
Mariëlle Hageman projecten en onderzoek Regionaal Archief Alkmaar
Ineke Huysman onderzoeker Huygens Instituut
Vera Weterings teamleider Informatiedienstverlening Stadsarchief Rotterdam

De toekomst van geschiedenis is voor veel historisch onderzoekers digitaal. Zij willen bronnen doorzoeken in een digitaal beschikbaar archief, met nieuwe technieken de bronnen analyseren en daarna de resultaten online presenteren. De bronnen zijn idealiter volledig op woordniveau doorzoekbaar, voorzien van gestructureerde metadata en voldoen aan open standaarden. Toch is dat meestal nog een toekomstdroom. Archiveren, de beheerders van de bronnen, moeten veel werk verrichten om aan al die wensen te kunnen voldoen. Want hoewel archiveren massaal digitaliseren, is er nog slechts een fractie digitaal beschikbaar. Kennis, personeel en financiën om daarna verdere stappen te kunnen zetten, zijn vaak beperkt. De wensen en vragen van onderzoekers zijn daardoor soms moeilijk overeen te brengen met de dagelijkse praktijk van een archiefdienst. En hoewel historici als geen ander onderzoekvaardigheden beheersen zoals kritisch en analytisch denken, vraagt archiefonderzoek specifieke vaardigheden. Hoe kunnen archiefdiensten beter faciliteren om de onderzoekswereld de kneepjes van het vak te leren als het gaat om deze archiefvaardigheden? Denk aan de kennis die nodig is om archiveren te kunnen duiden, de structuur en opbouw van archiveren te doorgronden en de vaardigheden om analoge en digitale zoeksystemen toe te passen. Zeker met een generatie onderzoekers die digitaal opgroeit moeten archiefprofessionals en historici meer samenwerken om verwachtingen dichterbij elkaar te brengen.

Tijdens een paneldiscussie gaan we in gesprek met archiefprofessionals en historici over ervaringen, nieuwe ontwikkelingen en droomsenario's. Hierbij delen we niet alleen succesverhalen, maar staan we ook stil bij de uitdagingen waar zowel de archiefsector als onderzoekswereld mee te maken heeft.

DRIE ONDER DERTIG – GEN Z HISTORICI OVER HUN WERK IN DE ERFGOEDSECTOR

Zaal: Lipsius 1.29

Voertaal
Moderator
Sprekers

Nederlands

Gerjan Brinksma voorzitter Erfgoed Jong

Marinka van Dijk marketing- en communicatiemedewerker Huygens Museum, fellow BHIC en bestuurslid Jong KNHG

Ole Lechner publieksmedewerker Utrechts Archief, programmamaker The Beach en onderzoeker Studio Batman

Maaïke Snoek wetenschappelijk medewerker Nederlands Openluchtmuseum

Erfgoed Jong telt 250+ leden: jonge historici, erfgoedprofessionals en studenten. Zij vormen – letterlijk én figuurlijk – de toekomst van de erfgoed- en museale sector. Tijdens dit panel gaat Erfgoed Jong in gesprek met drie van deze *young professionals*.

Aan tafel zitten Marinka van Dijk, Ole Lechner en Maaïke Snoek. Vanuit hun uiteenlopende achtergronden en ervaringen vertellen zij hoe het is om als Gen Z'er een plek te vinden in een vaak traditioneel georganiseerde sector.

Wat betekent het om te werken en je eerste stappen te zetten in een veld waarin ervaring en een goed netwerk zo belangrijk zijn? Waar lopen zij tegenaan in hun dagelijkse werk? Welke kansen zien zij, en hoe proberen zij nu al verandering te brengen binnen hun organisaties en de sector als geheel? Denk aan thema's als inclusieve erfgoedpraktijken, digitale vernieuwing, publieksbetrokkenheid en de zoektocht naar duurzame loopbaanpaden.

Het panel wordt interactief opgezet. De sessie wordt gemodereerd door Gerjan Brinksma. Tussen de gespreksrondes door is er ruimte voor vragen uit het publiek. Ook leggen we stellingen voor waarop zowel panelleden als bezoekers reageren. Zo ontstaat een dynamisch gesprek waarin generatieperspectieven, verwachtingen en ambities samenkomen – en waarin het publiek actief meedenkt over hoe de erfgoedsector aantrekkelijk en toekomstbestendig kan blijven voor jonge professionals.

GESCHIEDENIS(ONDERWIJS) 'SCHRIJVEN' MET DIGITALE REPLICA'S VAN KLEITABLETTEN

Zaal: Lipsius 1.31

Voertaal
Sprekers

Nederlands

Kim Dibbets onderwijsadviseur en –ontwikkelaar Universiteitsbibliotheek Vrije Universiteit Amsterdam

Linde Voorend projectleider content- en onderwijsondersteuning Universiteitsbibliotheek Vrije Universiteit Amsterdam

Het historisch vakgebied is in verandering, onder andere door nieuwe maatschappelijke vraagstukken. Dit vraagt om nieuwe manieren om erfgoed toegankelijk te maken en betekenisvol te integreren in (academisch) onderwijs. Universiteitsbibliotheken maken een transitie van het conserveren van collecties naar het actief openstellen ervan. Dit biedt zowel kansen als uitdagingen.

In deze sessie presenteren we een casestudie van de Universiteitsbibliotheek van de Vrije Universiteit Amsterdam. Hierbij zijn in samenwerking met docenten Assyriologie zestien kleitabletten uit de bijzondere collecties gedigitaliseerd met 3D-scan- en printtechnieken. Deze aanpak maakt het fysiek bestuderen van (replica's van) kleitabletten mogelijk voor studenten, waarbij de studenten de objecten daadwerkelijk door hun handen kunnen laten gaan. Hierdoor ontstaat een multi-zintuigelijke betrokkenheid bij de studenten, waardoor informatie beter kan beklijven. Ook ontwikkelde de VU leermaterialen rondom het doceren met de replica's. De digitale en fysieke replica's, eveneens als het aanvullende leermateriaal zijn open beschikbaar voor alle onderwijsinstellingen, waaronder middelbare scholen.

De sessie zal bestaan uit drie onderdelen:

- Presentatie van de casestudie en de theoretische achtergrond van *Object Based Teaching and Learning* (OBT).
- *Hands-on* ervaring: deelnemers werken zelf met replica's om de didactische meerwaarde te ervaren.
- Discussie over de rol van technologie in geschiedenisonderwijs en de betekenis van replica's ten opzichte van origineel erfgoed.

Door deze interactieve opzet verkennen we hoe digitalisering en het open delen van erfgoed(replica's) bijdragen aan het 'schrijven' van toekomstbestendig geschiedenisonderwijs.

GEEN GESCHIEDENIS OP EEN DODE PLEET: HOE HISTORICI KUNNEN BIJDAGEN AAN DE VN WERELDDOELN

Zaal: Lipsius 1.33

Voertaal Sprekers

Nederlands
Sanne Stevens zelfstandig historicus bij Het Schrijfkantoor
Pieter van den Heede docent en onderzoeker Erasmus Universiteit Rotterdam

In 2015 werden door de Verenigde Naties zeventien Werelddoelen (*Sustainable Development Goals*) voor 2030 opgesteld en ondertekend door 193 wereldleiders. De doelen zijn utopisch: armoede, honger en oorlog uitbannen, klimaatverandering stoppen, gelijke kansen voor iedereen. Een blik op de kalender en de dagelijkse nieuwsstroom maakt duidelijk dat de doelen nog lang niet bereikt zijn. In het licht van het centrale thema van de Historicidagen, *Toekomst van geschiedenis*, roept dat de volgende vragen op: welke bijkomende stappen kunnen we zetten om de Werelddoelen te bereiken? En welke rol kunnen historici daarbij spelen? Kijken naar het verleden biedt immers oplossingen voor problemen van nu en later.

Deze sessie richt zich op deze uitdaging. De opzet is als volgt: in aanloop naar de Historicidagen verspreiden we onder alle deelnemers een enquête over de uitdagingen rond de VN Werelddoelen, toegespitst op ons vakgebied. Tijdens de sessie zelf presenteren we eerst de resultaten van deze enquête. Vervolgens organiseren we een ruimere discussie over de resultaten. De doelstelling is om tot een document met 'Werelddoelen voor historici' te komen met daarin concrete handvaten om inspanningen rond de Werelddoelen te versterken.

ETHISCHE DILEMMA'S IN ORAL HISTORY: DE ETHISCHE CODE ORAL HISTORY IN DE PRAKTIJK

Zaal: Lipsius 1.47

Voertaal Sprekers

Nederlands
Norah Karrouche universitair docent Vrije Universiteit
Marloes Hülsken universitair docent Radboud Universiteit
Susan Hogervorst universitair docent Open Universiteit
Dienke Hondius universitair hoofddocent Vrije Universiteit

In december 2025 werd de Ethische Code Oral History gepresenteerd. De code heeft als doel om de verdere professionalisering van oral history als discipline te bevorderen en de beoefening ervan in Nederlandse onderzoeksinstituten en de erfgoedsector op één lijn te brengen. De code helpt makers, beheerders en gebruikers van oral history-interviews om keuzes te maken die het vertrouwen van de deelnemers in een integere omgang met hun vastgelegde interview vergroten en die het tegelijk mogelijk maken om interviewcollecties duurzaam vindbaar, toegankelijk en herbruikbaar (FAIR) te maken. De code bestaat uit vijftien principes die kunnen helpen bij het nemen van beslissingen over het voorbereiden, vastleggen, verwerken, bewaren en delen van oral history-interviews.

De code is een levend document. Periodiek is het nodig om de code te herzien vanwege maatschappelijke, culturele en technologische ontwikkelingen die van invloed zijn op het ethisch verantwoord maken, bewaren en hergebruiken van oral history. Tijdens de Historicidagen willen wij een discussieronde (workshop) initiëren om feedback uit het veld op te halen zodat we die met experts kunnen evalueren en zo nodig kunnen inpassen in de code.

Tijdens de workshop bespreken deelnemers in kleine groepjes ethische dilemma's met elkaar, kijken zij naar de principes uit de code, en hoe zij deze (hadden) kunnen toepassen op een dilemma. Tot slot reflecteren deelnemers op de impact van de Ethische Code op hun praktijk als maker, beheerder en gebruiker van oral history-interviews. In de afronding koppelen wij terug aan de deelnemers hoe we hun input zullen verwerken.

CLIO EN DE MACHT

Zaal: Lipsius 1.48

Voertaal
Sprekers

Nederlands

Marloes Vernooijs hoofd politiek D66-fractie Tweede Kamer
Hans Vijlbrief minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Henk te Velde hoogleraar Universiteit Leiden

Het zijn historisch interessante tijden in de Nederlandse politiek, met de opkomst van het populisme in Nederland. We hebben de eerste regering waarin rechtsradicaal de macht had achter de rug, en nu het politieke midden de macht weer terug heeft gepakt, staat de Nederlandse politiek voor een nieuwe opgave: een minderheidskabinet.

Een van de grote opgaves van dit kabinet ligt bij Hans Vijlbrief, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Hij staat voor de opgave om een historisch akkoord te sluiten met de polder. Een belangrijke stap voor Jetten-I, want de vergrijzing is een van de grote vraagstukken waar we als land voor staan. En een kans: want met deze deal laten partijen - in de Kamer en in de polder - zien dat ze bereid zijn samen te werken om het populisme te verslaan.

De sessie ziet er als volgt uit:

We beginnen met een GenA met Hans Vijlbrief. Hij heeft de nodige ervaring met het oplossen van moeilijke vraagstukken, zoals de eurocrisis, het ingewikkelde dossier rondom de gaswinning in Groningen, en nu dus het sociaal akkoord met de polder. Aan hem de vraag hoe dit te doen en welke lessen uit het verleden hij hierbij meeneemt.

Daarna bespreken we de lessen uit de geschiedenis met Henk te Velde. Daarin pakken we terug op voorbeelden uit het verleden, waarin er grote akkoorden gesloten moesten worden. Denk aan het akkoord van Wassenaar uit de jaren '80. Welke lessen kunnen we trekken uit deze historische voorbeelden?

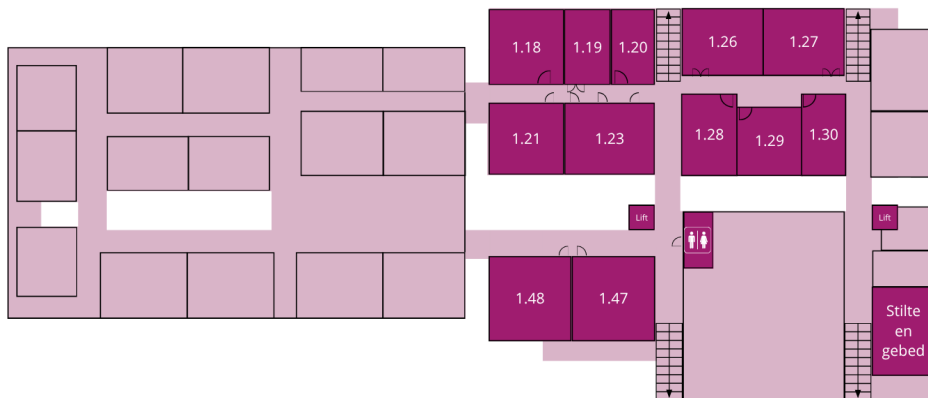
Aan de hand van voorbeelden hebben we het over 'politiek maken', toen en nu maar met een blik op de toekomst.

PLATTEGRONDEN

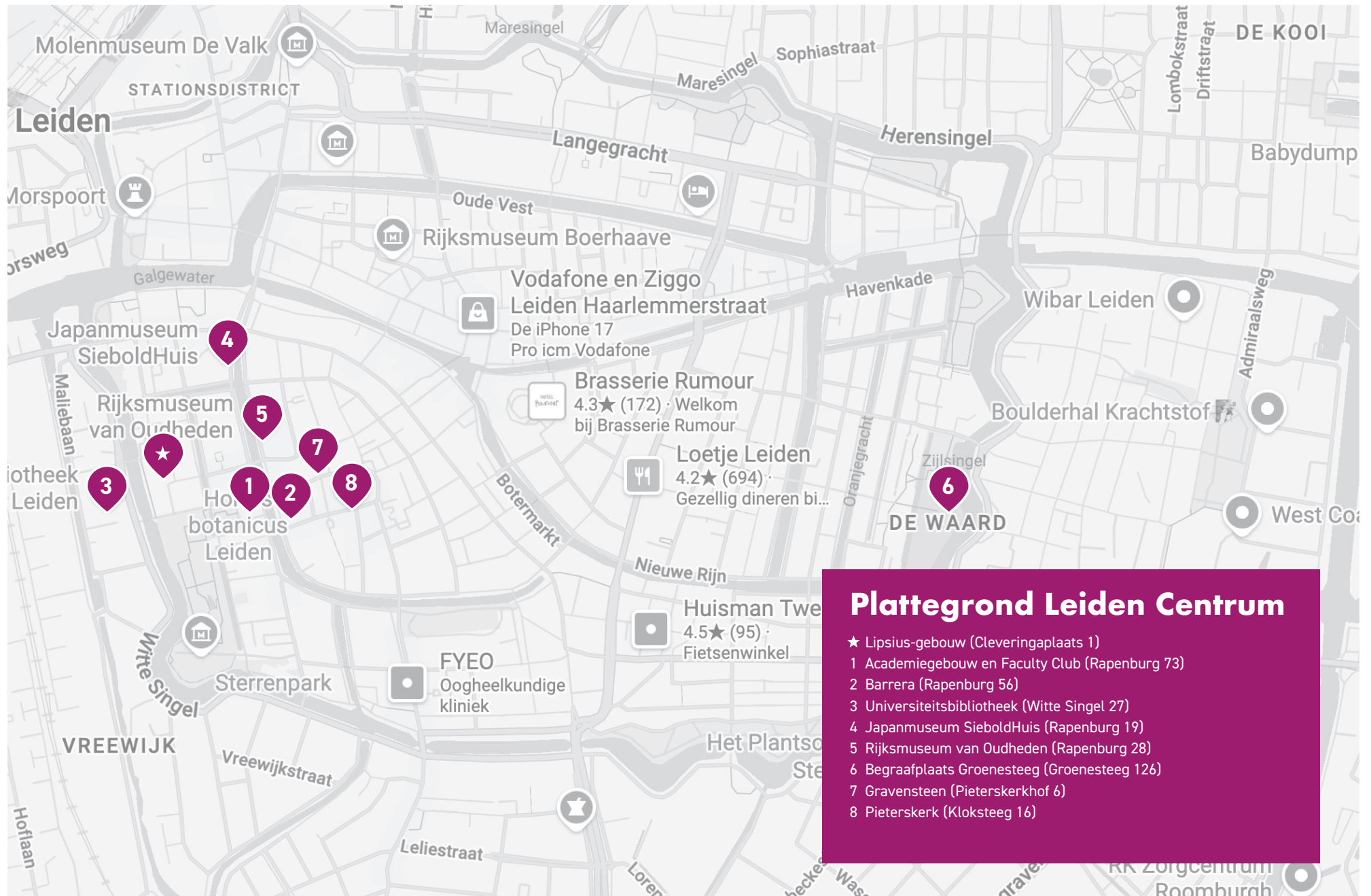

The floor plan shows the layout of the main hall. Key areas include:

- Terras**: Outdoor area at the top.
- Kantine**: Cafeteria area.
- Congresmarkt**: Market area for the congress.
- Zit-gedeelte**: Seating area.
- Balie**: Reception desk.
- Rolstoelgang**: Accessible route.
- 0.11**: Ground floor level.
- Hoofdingang**: Main entrance, indicated by a large red arrow.

[illegible]

Plattegrond Leiden

[illegible]